

KÖNYVTÁRI INTÉZET

KÖNYV KÖNYVTÁR KÖNYVTÁROS

2019/11

**Kihirdették a 2019. évi Minősített Könyvtár cím és
a Könyvtári Minőségi Díj
pályázat nyertes intézményeit**

A Minősített Könyvtár cím és a Könyvtári Minőségi Díj adományozásáról szóló 33/2017. (XII. 12.) EMMI rendeletben foglaltak szerint az Emberi Erőforrások Minisztériuma 2019. évben is pályázatot hirdetett a minőségirányítás módszereinek több éves folyamatos alkalmazása, a könyvtárhasználati jog érvényesülése, valamint a könyvtárhasználói elégedettség eredményei terén kiemelkedő teljesítményt nyújtó, magas színvonalú szakmai munkát végző nyilvános könyvtárak Minősített Könyvtár címmel történő elismerésére, valamint a Könyvtári Minőségi Díjra.

Az EMMI a díjat annak a Minősített Könyvtár címmel rendelkező könyvtárnak adományozza, amelynek munkatársi elköteleződésen és folyamatos fejlesztésen, javításon alapuló kiemelkedő innovációit a könyvtárhasználók elégedettsége, a partnerek, valamint a szakértők véleménye is alátámasztja.

Fekete Péter kultúráért felelős Államtitkát Úr döntésének értelmében

Könyvtári Minőségi Díj viselésére elismerést nyert:

Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár, Szeged

Minősített Könyvtár cím viselésére elismerést nyert:

Bács-Kiskun Megyei Katona József Könyvtár, Kecskemét

Csorba Győző Könyvtár, Pécs

Justh Zsigmond Városi Könyvtár, Orosháza

Petőfi Sándor Városi Könyvtár, Kiskunfélegyháza

Tolna Megyei Illyés Gyula Könyvtár, Szekszárd

Verseyhy Ferenc Könyvtár és Közművelődési Intézmény, Szolnok

Vörösmarty Mihály Könyvtár, Székesfehérvár.

A Könyvtári Minőségi Díj nyertese 2 000 000 Ft,
a Minősített Könyvtár címet elnyerők 300 000 Ft pénzjutalomban részesülnek.

A Díj és Címek hivatalos átadására a 2020. január 22-ei Magyar Kultúra Napja alkalmából megrendezésre kerülő ünnepség keretében kerül sor.

(Forrás: <https://www.kormany.hu/>)

KÖNYV, KÖNYVTÁR, KÖNYVTÁROS

28. évfolyam 11. szám

2019. november

Tartalom

Műhelykérdések

Zsoldos Marianna: Videójáték a könyvtárban 3

Szőcs Endre: Lefutottunk könyvekért! 17

Múltunkból

Pogányné Rózsa Gabriella: A Honvéd Központi Kórház tudományos információs rendszere az 1950-es években 20

Kiállítás

Vasné Tóth Kornélia: Nemzetközi ex libris kiállítás a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár kőbányai részlegében és a Kőrösi Galériában 40

Interjú

Szeifer Csaba: A könyvtárbuszos szolgáltatás jelene és jövője Magyarországon. Interjú négy megyei könyvtárigazgatóval 46

From the contents

- Marianna Zsoldos:* Video games in a library (3)
- Endre Szőcs:* Running for books! (17)
- Gabriella Pogányné Rózsa:* The scientific information system of the Honvéd Central Hospital in the 1950s (20)

Cikkeink szerzői

Pogányné Rózsa Gabriella, tanácsos, az MH EK VEIG TKLI Tudományos Könyvtár könyvtárvezetője; *Szeifer Csaba*, a Csorba Győző Könyvtár Kapcsolati Csoportjának csoportvezetője; *Szőcs Endre*, a Székelyudvarhelyi Városi Könyvtár intézményvezetője; *Vasné Tóth Kornélia*, az OSZK Plakát- és Kisnyomtatványtárának munkatársa; *Zsoldos Marianna*, az egri Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár zenei könyvtárosa

Szerkesztőbizottság:

Bánkeszi Lajosné (elnök)

Dancs Szabolcs, Mezey László Miklós, Németh Márton, Rózsa Dávid, Szeifer Csaba

Szerkeszti:

Tóth Béla István

A szerkesztőség címe: 1827 Budapest I., Budavári Palota F épület; Telefon: 224-3797; E-mail: 3k@oszk.hu; Internet: ki.oszk.hu/3k, epa.oszk.hu/01300/01367, facebook.com/konyvkonyvtarkonyvtaros

Közreadja: a Könyvtári Intézet

Felelős kiadó: **Fehér Miklós**, a Könyvtári Intézet igazgatója

Technikai szerkesztő: **Nagy László**

Borítótér: **Gerő Éva**

Nyomta a NALORS Grafikai Nyomda, Vác

Felelős vezető: **Szabó Gábor**

Terjedelem: 8,25 A/5 kiadói iv.

Lapunk megjelenését támogatta az

Emberi Erőforrások Minisztériuma
Nemzeti Kulturális Alap

Terjeszti a Könyvtári Intézet

Előfizetési díj 1 évre 4800 Ft. Egy szám ára 400 Ft.

HU-ISSN 1216-6804

Zsoldos Marianna

Videójáték a könyvtárban

Vajon miért nem terjedtek el tömegesen a videójátékok a magyar közkönyvtárakban? Csak találgatok. A legtöbb könyvtárosnak semmi baja nincs a csendes sakkal vagy kártyajátékkal, társasjátéklubokra és játékkölcsönzésre is van példa, a videójátékokat viszont valahogy megkerülték. Talán hozzájárult ehhez a média gerjesztette rossz hírnév a játékok erőszakosságáról és a személyiségre gyakorolt negatív hatásáról. Lehetséges az is, hogy negatívan hathattak a beszerzés költségei, a működtetés nehézségei és a nem videójátékos könyvtárosok idegenkedése az ismeretlentől. De bármit is feltételezünk, mint az alábbi cikkből kiderül, a játék és a videójáték könyvtári jelenléte mégiscsak megfogható.

A játék – mint szolgáltatás – első megjelenése a könyvtárakban hosszú múltra tekint vissza. Dokumentálhatóan a 19. század közepén bukkanunk a nyomára: ekkor az angol közkönyvtárak a munkás szabadidő kocsmai eltöltésének alternatívájaként újságolvasó, beszélgető- és játékszobákat (pl. biliárdszobát) létesítettek.¹

Amerikai Egyesült Államok

Elsőként a Mechanikai Intézet könyvtára adott termet a helyi sakk-klubnak 1854-ben, San Franciscóban. A videójáték könyvtári megjelenése jóval később, 1979-ből való, amikor az Oakville Public Library (Ontario, Kanada) megvásárolva első számítógépeit (Commodore PET) beépítette gyermekeknek szóló szolgáltatásai közé a számítógépes játékokat. Azt hirdette, hogy a szórakoztatáson túl a játékok fejlesztik a motoros készségeket, a koordinációt, a logikát, ily módon oktatási célokat is szolgálnak. Ezt követően számos amerikai könyvtár kölcsönözhető videójáték-állományt épített. Ezek ekkor még az Atari 2600 konzolon

futottak (a cég nevéhez fűződik egyébként a kultikus Pong játék is). A videójáték-technológia fejlődésével a könyvtárak is lépést tartottak, a szakembereket pedig egyre inkább a játékok archiválási kérdései foglalkoztatták.²

Az Amerikai Könyvtári Egyesület (American Library Association = ALA) határozottan támogatja a játékokat, köztük a videójátékokat is, ezeket a társasjátékokhoz hasonló osztályba sorolja. Szerintük a könyvtári játékok arra ösztönzik a fiatal felhasználókat, hogy kapcsolatba lépjenek társaikkal, megosszák tapasztalataikat másokkal, köztük a felnőttekkel is, és új stratégiákat dolgozzanak ki a játékokhoz és a tanuláshoz. A könyvtárban a gyerekek szocializálódhatnak barátaikkal, társasjátékokat és videójátékokat játszhatnak, miközben könyvek, könyvtárosok és valódi tudásvilág veszik körül őket. Az ALA GameRT (Games and Gaming Round Table) néven platformot biztosít a könyvtári játékok iránt érdeklődő könyvtárosoknak.³ ALAPlay elnevezéssel éves konferenciáin játéknapot szervez könyvtárosoknak, ahol megismerkedhetnek új ötletekkel, kipróbálhatnak játékokat. 2007-ben Jenny Levine és Scott Nicholson ötletéből született meg a Nemzetközi Játéknapi, amelynek célja az volt, hogy a világ minél több könyvtárában játsszanak ugyanazzal a játékkal. Ez 2017-ben Nemzetközi Játékhét (International Games Week = IGW) nőtte ki magát. Szándéka, hogy a lakosság körében népszerűsítse a könyvtárak játéktevékenységét, egyben értékes módszer a könyvtári közösségek erősítéséhez. Az évek során a videójátékok közül volt már Rock Band-, Super Smash Brothers Brawl-, Mario Kart-, Minecraft Hunger Games-verseny. Magyar könyvtárak ezekre egyelőre még nem regisztráltak.⁴

A játékok könyvtári megjelenésének leggyakoribb modelljei:

- Játékkölcsönzés. A könyvtárhasználó megnézi, majd kiválasztja a játékot és otthon játszik vele.
- Játékalapú esemény. A könyvtárhasználó egy adott időpontban együtt játszik másokkal a könyvtárban.
A könyvtárhasználók bármikor játszhatnak a mindig rendelkezésre álló játékokkal pl. sakktáblák, PC-játékok, konzolos játékok házon belüli konzolokhoz (At-Will Gaming).
- A könyvtárak helyszínt adhatnak játékkervező műhelyek, klubok számára abból a célból, hogy játékokat hozzanak létre (ez történhet pl. a könyvtári „maker space” iPadjeivel vagy 3D nyomtatóival is).⁵

Az angolszász szakirodalomban számos publikáció jelent meg a játékokkal és a videójátékokkal kapcsolatban, ahol ajánlásokat és példákat is mutatnak arra, hogy a könyvtárosok miként integrálhatják a videójátékokat a könyvtári gyűjteményekbe és programokba⁶, hogyan vonzhatják be a tinédzsereket⁷, szót ejtenek már az e-sportról is⁸ (e-sport, esport, elektronikus sport a videójátékokkal való versenyszerű játék).

Van olyan könyvtáros oldal is, ahol John Scalzo, egykori közkönyvtáros és videójátékos híreket, új játékokat, programokat közvetít, szemlézi a Library Journal, az ALA TechSource, az Information Today, a Kotaku, a Joystiq, a Slashdot folyóiratokat, weboldalakat, valamint más, könyvtárakra összpontosító blogokat és forrásokat.⁹

Magyarország

Magyarországon először egy évtizede jelentek meg tudományos jellegű cikkek a videójátékokkal kapcsolatban. Akit érdekelnek a videójátékok elméleti és kritikai vitái, álláspontjai, koncepciói, annak ajánlom Kiss Gábor Zoltán *Efemer galériák* című kötetét.¹⁰ A videójátékok történetéről alapmű Beregi Tamás *Pixelbősők* című könyve, aki így határozza meg a videójáték fogalmát: „Minden számítógépes játék videójáték, de nem minden videójáték számítógépes játék”. Általános meghatározás szerint a videójáték egy olyan, szoftveres formában létező játék, amellyel a játékos egy felhasználói interfész (például joystick, egér, klaviatúra) segítségével kerül interakcióba, miközben folyamatos vizuális vagy audiovizuális visszajelzéseket kap.

A videójátékoknak több fajtáját különböztetjük meg annak megfelelően, milyen elektronikus eszközön, vagyis platformon játszunk őket: így beszélhetünk számítógépes játékokról, melyet többnyire monitorhoz, tévéhez csatlakoztatott személyi számítógépen játszunk; konzoljátékokról, ahol a platform egy tévéhez csatlakoztatható vagy saját képernyővel rendelkező, speciálisan játéokra kifejlesztett célszámítógépről (Atari VCS, Playstation, Xbox360, Gameboy) és játéktermi videójátékokról, melyek nagyobb méretű, pénzbedobós arcade automatát jelentenek.¹¹ később megjelent a színen az úgynevezett casual gaming, az alkalmi játék. „A Nintendo Wii (majd Wii U), a mobil- (és tablet-) játékok, illetve a böngészőkből futtatható és Facebook-játékok fémjelezte irányzat levitte a belépési küszöböt, így a videójátékok két részre oszlottak: a klasszikus videójátékok mellett elterjedt egy könnyebben elsajátítható, nagyobb sikerélményt biztosító szegmens, amelynek jelentős része ráadásul ingyenesen játszható.”¹² Játékmód alapján pedig megkülönböztetünk egyjátékos (single player) és többjátékos módot (multiplayer), továbbá vannak online és offline játékok is. Műfaj szerint: akció-, kaland-, harc-, verseny-, szerep-, stratégiai, szimulációs, sport-, ritmusjáték stb.¹³

eNET-kutatás

Magyarországon 2016-ban készült el az eNET Internetkutató és Tanácsadó Kft. első videójátékos és e-sport-kutatása.¹⁴ Ennek folytatásaképp 2018 szeptemberében a Véleményem Van (Veva.hu) online kutatási közösség 923 tagjának körében végzett kutatást a magyar videójátékosokról, amely nem, kor és régió alapján reprezentálja a 18 és 65 év közötti népesség véleményét. A kapott adatokról infografika is készült. A kutatás alapján elmondható, hogy Magyarországon

a lakosság majdnem fele, azaz 3,7 millió fő játszik videójátékkal (a videójáték fogalmát tágan értelmezik, ide sorolják a PC-n, mobil eszközön és konzolon való online és offline játékokat is). Az e-sporthoz köthetők száma 425 000 fő. A 18 éven aluli gyerekek közel fele (48 %) játszik videójátékokkal.¹⁵ Elgondolkodtató számok.

A magyar könyvtári szakirodalomban nem találtam a videójátékokkal kapcsolatban cikket, mindössze két referátumot. Az egyik egy olasz szerzőnő cikke *Videójátékok a könyvtárban* címmel, mely összefoglalja a videójátékok könyvtári jelenlétét, olasz példákat hozva.¹⁶ A másik a játékok és az egyetemi könyvtárak világának érintkezéséről számol be a Lawrence University bölcsészettudományi iskolája szakkönyvtárának e téren szerzett tapasztalatai alapján.¹⁷

Kis magyar könyvtári videójáték-felmérés

Az IAML (The International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres, vagyis a Zenei Könyvtárak, Archívumok és Dokumentációs Központok Nemzetközi Szövetsége)¹⁸ a világ különböző típusú zenei könyvtárait, gyűjteményeit, archívumait, dokumentációs központjait, zenekiadóit, terjesztőit, zenei könyvtárosaikat, zenetudósait, szakembereit fogja össze. Minden évben más helyszínen szervez nemzetközi kongresszust előadásokkal, poszterbemutatókkal, munkaülésekkel. Idén az IAML kongresszusának (2019. július 14–19.) Lengyelország kulturális fővárosa, Krakkó adott otthont. Az AIBM Magyar Nemzeti Csoportjának intézményi tagja az egri Bródy Sándor Könyvtár, melynek én vagyok a képviselője. A kongresszuson a közkönyvtári szekció (Public Library Section) által szervezett *Face the challenge and experiment with music in public libraries* blokkba bekerült az előadásom *MusiX-box Club: music/rhythm video games in a public library* címmel, ahol könyvtáram videójátéklklubját mutattam be az érdeklődőknek. Népszerűsítettem és nemzetközi szintre emeltem a 2016-os innovációnkat. Az előadás bevezetőjéhez szántam egy rövid összefoglalót arról, hogy hány magyar közkönyvtárban van olyan videójáték-konzol, melyen olvasók játszhatnak, illetve létezik-e olyan könyvtár, ahol vannak kölcsönözhető videójátékok. Mivel nem találtam erre vonatkozó adatot, ezért ennek kiderítésére 2019. június 17-én egy rövid kérdőívet tettem közzé a Katalisten, a magyar könyvtári levelezőlistán, valamint megosztottam a linket a Könyvtárosok Facebook-csoportban is.¹⁹

A továbbiakban szeretném bemutatni könyvtárunk videójátéklklubját, majd ismertetni a felmérés eredményét.

MusiX-box klub: Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár, Eger

Az ötlet

Jómagam old school játékosként a Commodore 64 játékaiban szocializálódtam, a konzoljátékok kimaradtak, a Pokemon Go híve vagyok. A fiam barátai viszont rendszeresen eljöttek hozzánk az Xbox 360-on játszani. Magyarországon sajnos sok fiatal családja nem engedheti meg magának, hogy drága konzolt vásároljon, ezért a gyerekek sokszor lógnak annál, akinek van ilyen otthon. Megfigyeltem, hogy nagy bennük a versenyszellem és sokkal jobban szeretnek együtt játszani, mint egymagukban. Jött az ötlet, miért ne játszhatnának a könyvtárban is? Felváltam elképzelésemet könyvtárunk igazgatójának és vezető informatikusának. Hamarosan zöld utat kapott az innováció.

A költségekről

Volt egy LED-tévénk, a többi eszközt az informatikai osztályunk szerezte be egy közvetítő cégen keresztül. Böngésztem az interneten, és összeállítottam a legjobb 5 zenés videójáték listáját. Ebből végül 3 játékot tudtuk megvenni. Azért döntöttünk az Xbox One konzol mellett, mert az egyik zenés játék (Fantasia) csak ezen a platformon volt beszerezhető. Az online többszereplős játékok Xbox konzolon való használatához Xbox Live Gold előfizetés szükséges. Amit vettünk 2016-ban: Xbox One Console, Kinect, 2 vezeték nélküli controller, 2 headset, Xbox Live Gold 1 éves előfizetés, 3 játékszoftver. Összesen az innovációhoz 280 000 forintot ruháztunk be akkor. Évente kell az előfizetést megújítani, illetve az aktuális Just Dance szoftvert megvenni.

1. fotó: Az első Just Dance-bajnokság pizsanyertesei
(Fotó: Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár)

Az innováció

MusiX-box elnevezéssel 2016 májusában indult útjára az egri Bródy Sándor Megyei Könyvtár zenés/ritmusos videójátékklubja. A megnevezés kifejezi a játékok zenés mivoltát és a platformot. A könyvtári innováció eszköze az Xbox One videójáték-konzol Kinect mozgásérzékelővel, melynek segítségével controller nélkül játszhatók a játékok, az irányítás testmozgás és természetes gesztusok segítségével történik. A zenés ritmusjátékok a könyvtár olvasói számára ingyenesen állnak rendelkezésre, nyitvatartási időben. Jászhatók egyénileg és családos verzióban is, valamint osztályok, csoportok számára bemutató foglalkozások keretében. A játékok fejlesztik a ritmusérzéket, az ügyességet, a mozgáskoordinációt, emellett kiváló társas szórakozást, közösségi élményt nyújtanak azoknak a hátrányos helyzetben lévő családoknak is, akik nem engedhetik meg maguknak, hogy otthonra megvegyenek ilyen eszközöket. 2016-ban 27 alkalommal 277 fő próbálta ki a játékokat, melyek a könyvtártúrák népszerű állomásai, a könyvtárbe-mutatók és rendhagyó foglalkozások kedvelt eszközei lettek.

Az Országos Könyvtári Napokon minden évben Just Dance-bajnokságot rendezünk pizza- és értékes könyvnyereményekért. Tapasztalataink alapján a kisdi-ákokban a legnagyobb a versenyszellem. A klub a Zenei és idegen nyelvi gyűjteményben kapott helyet, mely a központi könyvtár mellett különgyűjteményként funkcionált, és éppen ezért választottuk a játékok közül a zenés/ritmusos játékokat. Az egyéni játékhoz előre kellett bejelentkezni, így a játékosok nem zavartak egyéb rendezvényeket. Ha valakik csak az utcáról vetődtek be, és nem volt rendezvény, természetesen játszhattak bejelentkezés nélkül is. A klubot meghirdettük a honlapunkon, a Facebookon, valamint a sajtóban. A plakátot és bannert Juhász Vica önkéntes művésztanár, grafikus készítette. Ezen a nyáron sajnos szünetelt a klub. Könyvtárunk műemléki, elavult épületét felújítják. Költözés után az átmeneti épületben az Art-sarokban kapott helyet.

Játékaink

Disney Fantasia Music Evolved (3+): zenés ritmusjáték, amely egyéni és páros játékmódban is játszható. A Disney *Fantázia* című zenés mesefilmek által ihletett játékokban Yen Sid varázsló tanítványaként, karmesterként reagálunk a zene ritmusára a különböző világokban, lekövetjük a felbukkanó jeleket, remixelhetünk és saját dallamrészeket is feljátszhatunk komolyzenére és könnyűzenére egyaránt. Ha valaki kedvet kapott, sajnos már nem veheti meg, mert a használatához kinect szükséges, ami mögül kivonult a Microsoft.

2. fotó: *Legyél te is karmester a Fantasiában!*
(Fotó: Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár)

Guitar Hero Live (12+): zenés ritmusjáték, egyfajta szimulátor, aminek a sorozat korábbi játékaival megegyezően az a célja, hogy egy speciális gitárvezérlő használatával a képernyőn látható virtuális gitárnyakon megjelenő hangjegyeket összehangolja a zenével. Két módban játszható, az elsőben közönség előtt élőben, saját együttesel gitározhatunk, a másodikban interaktív, online zenecsatorna (GHTV) hivatalos videoklipjeiből választhatunk. Sajnos az Activision nem támogatja tovább a GHTV-t, így a lemezen található 42 dallal játszhatunk 2018 decembere óta. Jellemzően a 15–16 éves fiúk játszanak vele nálunk.

3. fotó: *Guitar Hero Live*
(Fotó: Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár)

Just Dance 2016, 2017, 2018, 2019 (3+): egyéni, páros és többjátékos ritmusjáték. Kiválasztunk egy slágert, aminek animált klipjét nézve megpróbáljuk minél

precízebben leutánozni a látott táncmozdulatokat, a játék pedig pontozza a teljesítményünket. Ez a legnépszerűbb játékunk. Az általános iskolások és a középiskolások játsszák a leggyakrabban. Családok is szívesen kipróbálják.

*4. fotó: A Just Dance igazi őszi mulatság is lehet
(Fotó: Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár)*

Összefoglalva: 3 év alatt kb. 100 alkalommal 1100 fő használta a játékokat, leggyakrabban a 10–14 éves és a 15–18 éves korosztály. Legjobban az iskolai osztályok élvezik a játékokat, amik közül a Just Dance a legnépszerűbb. A gyerekekben nagy a versenyszellem, illetve szeretnek közösségben játszani. Sokan visszajönnek gyakorolni. Családi szórakozás is, mert a kisebb diákok olykor a szülőket kérik meg, hogy hozzák el őket a könyvtárba.

A felmérés eredményei

Az általam készített és bemutatott felmérés nem reprezentatív, könyvtárunkat beleértve heten töltötték ki a kérdőívet, ebből egy kitöltő névtelenül. Mindenütt egyéni játékokra van lehetőség (7), két helyen klubformában is működik, illetve valamilyen rendezvényhez kapcsolódóan használják (3). Leggyakoribb felhasználók a 10–14 (7) és a 15–18 közötti (5) korosztály, valamint a 10 év alattiak (3), idősebb korosztály nincs jelölve. A konzolok: Playstation 3 (1), Playstation 4 (2), Xbox 360 (2), Xbox One (3), Wii U (1). Leggyakrabban használt játékok: FIFA, Kung Fu Panda, Forza, Need for Speed, Harry Potter, Wii Sports, Just Dance, Disney Fantasia: Music Evolved, Guitar Hero Live, Minecraft. A válaszadók közül senki nem kölcsönzi a videojátékokat. Sajnos egyvalaki a könyvtár megnevezése nélkül töltötte ki a kérdőívet, ebben a könyvtárban Playstation 4 és Xbox 360 konzolon egyéni játékokra van lehetőség, valamint rendezvényekhez is használják. Legnépszerűbb játékok a Fifa és a Just Dance, de nem kölcsönzik azokat. A 10–14 és 15–18 közötti korosztály használja a leggyakrabban.

Fejes Csilla, a Balázs József Városi Könyvtár és Művelődési Központ (Vásárosnamény ; www.vknameny.hu) vezetője informált arról, hogy gyermekkönyvtárunk egyik szolgáltatása a Nintendo Wii használata, ahol a gyerekek iskolaidőben délutánonként érkezési sorrendben játszhatnak, szünidőben pedig egész nap. A Wii Sports és a Just Dance 3 a legnépszerűbb játékaik. Leggyakrabban a 6–12 év közötti korosztály játszik náluk.

5. fotó: Használatban a Wii
(Fotó: Balázs József Városi Könyvtár és Művelődési Központ)

Liskáné Fóthy Zsuzsanna könyvtárigazgató (Gödöllői Városi Könyvtár és Információs Központ ; www.gvik.hu) jelezte, hogy könyvtárunk Kamaszhídnak nevezett részén Xbox One konzol várja az érdeklődőket. A könyvtár 2018-ban nyitotta meg a gyermek- és felnőttkönyvtárát összekötő folyosón a Kamaszhidat. A közösségi térben a könyvek mellett számos elfoglaltság várja a fiatalokat. Lehet szobabiciklizéssel telefont tölteni, digitális rajzpadot használni, játszani, puzzlemaraton, csocsóbajnokság, Xbox-délelőtt csábítja őket a könyvtárba.²⁰ Legnépszerűbb játékaik a Minecraft, FIFA és Forza. Leggyakrabban a 10–14 és 15–18 év közötti korosztály játszik náluk.

Soós Csilla könyvtárigazgatótól megtudtuk, hogy a Németh László Városi Könyvtár és Pósa Lajos Gyermekkönyvtár (Hódmezővásárhely ; nlvk.hu) szolgáltatásai közé tartozik a játékkonzol használata, melyet az előző években Xbox-szal, 2019 augusztusától PS4 Pro-val biztosítanak. Érvényes könyvtári tagsággal rendelkező diákok vehetik igénybe napi fél órában. Játékklub keretében időnként FIFA-bajnokságok zajlanak. A tinikorosztály igényfelmérésének eredményeként újításul bevezették a konzolhoz csatlakoztatható VR-szemüveg használatát, melyel játékok és videók által felfedezhető a virtuális tér. Az Xbox-szal a 10–14 éves korosztály játszott leginkább, reményeik szerint az új eszközökkel bővül a

6. fotó: Xbox One a Kamaszhídon

(Fotó: Gödöllői Városi Könyvtár és Információs Központ)

használók száma a középiskolások körében is. A jelenleg elérhető játékok, melyek folyamatosan frissülnek: FIFA 19, Wipeout, Astro Bot. VR játékok: Rigs, VR Karts, VR Worlds, Pókember.

Kuntnerné Németh Ágnes könyvtáros szavait idézném a Vas Gereben Városi Könyvtár (Enying ; www.vasgerebenkonyvtar.hu) gyermekkönyvtára szolgáltatásával kapcsolatban: „2012-ben egy TIOP-pályázatnak köszönhetően a könyvtár eszközparkja jelentős, minőségi gyarapodáson ment keresztül. Számítógépeket,

7. fotó: VR-játékok

(Fotó: Németh László Városi Könyvtár és Pósa Lajos Gyermekkönyvtár)

laptopokat, televíziót, irodatechnikai eszközöket tudtunk vásárolni. Lehetőségként felmerült, hogy vásároljunk egy PS3 játékkonzolt, hiszen óriási vonzerő lenne a gyerekeknek. Sajnos már akkor érezhető volt a könyvtári látogatások, az olvasók létszámának a csökkenése, ingadozása (főként a gyerekek körében), ezért gondoltunk egy merészre. Sok egyeztetés után: lehet vagy nem lehet, kell vagy nem, illik a könyvtári szolgáltatások körébe vagy nem, elvonjuk a figyelmet a könyvekről vagy nem: szóval úgy döntöttünk, hogy igenis kell! Úgy gondoltuk, hogy kellő szabályozással, odafigyeléssel igenis helye van a könyvtárban egy olyan dolognak, ami valami újat, valami mást nyújt a gyerekeknek, ami miatt, vagy ami által, újra felfedezik a könyvtárat. És igazunk lett! Nagyon vonzó lett számukra a könyvtárba járás, szívesen töltötték itt a nyári szünetekben a délutánokat, baráti társaságok beszéltek meg találkát hozzánk és vívtak egymással »vérre menő csatákat« a legnépszerűbb játékkal, a FIFA'13-mal. Sőt bajnokságokat is rendeztünk, nevezéssel, sorsolással, kupával, ahogyan kell. És meg kell mondani, hogy emiatt nem csökkent a könyvkölcsönzés, sőt! Hiszen nem tudott egyszerre mindenki játszani, a várakozás alatt bizony elővették a sportújságokat, a könyveket, teljesen »véletlenül« olyan témájú könyvekre akadtak, amikről pl. előző délután beszélgettek stb. Soha nem volt emiatt fegyelmezési gondunk, pompásan tudták figyelni az időt, kialakították a sorrendet stb. És így van ez ma is! Bár nincs olyan nagy létszám, mint akkoriban, hiszen már szinte minden gyereknek van otthon hasonló, sőt újabb számítógépes játéka, de azért szívesen jönnek át a szomszédos iskolából a gyerekek akár egyedül, akár a napközis tanító kíséretében.”

Horváth Krisztina gyermekkönyvtáros írta, hogy a szentesi Városi Könyvtár (www.vkszh.hu) nemrég szerzett be egy Xbox One konzolt két kontrollerral, amit

8. fotó: FIFA-győzelem
(Fotó: Vas Gereben Városi Könyvtár)

hamarosan a gyermekkönyvtári részben a Tinisarok átadásához kapcsolódóan fognak szolgáltatásként működtetni. Ezzel szeretnék a 12–16 év közöttieket megszólítani. Terveik szerint egyénileg lehet majd vele játszani, egyelőre a Forza áll rendelkezésre. Akiknek van kompatibilis kooperatív, mászkálós, ügyességi játékok, azok elhozhatják és játszhatnak majd vele.

Nyíregyházán a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtárban (www.mzsk.hu) az elmúlt három évben hatszor szervezte meg az *Idézők Könyvtára* című e-sport-versenydöntőt a Gamers for Gamers²¹, mely fiatalok informális csoportja. Céljuk a keleti országrészben élő laikus közönség megismertetése az e-sporttal, ingyenes szórakozási lehetőséget biztosítva a fiataloknak. A keleti országrész legjobbjai mérték össze tudásukat League of Legends, Hearthstone és Clash Royale játékokban, kisebbeknek Minecraft, konzoljáték minibajnokságok, Playstation VR- és motorszimulátor kipróbálási lehetőség, előadások, beszélgetések ismert youtuberekkel és ingyenes könyvtári beiratkozás állt rendelkezésre. Polák Péter médiatárostól megtudtuk, hogy idén ősszel folytatódik a nagyszerű rendezvénysorozat, mely legutóbb is 250 érdeklődőt vonzott.²²

A teljességhez hozzátartozik a Békés Megyei Könyvtár (konyvtar.bmk.hu), bár a kérdőívet nem töltötték ki, így a statisztikában nem szerepelnek. Személyes látogatásom alkalmával fedeztem fel Békéscsabán a könyvtárban működő Xbox-klubot. A könyvtár mozsizobájában Xbox 360 kinectes konzollal játszhatnak az érdeklődők, melyhez előzetes bejelentkezés és érvényes olvasójegy szükséges.

9. fotó: *Idézők Könyvtára VI. e-sport-verseny döntőjének LoL-győztese a DEAC-Hackers*
(Fotó: Gamers for Gamers, www.gforg.hu)

Zárszó

Az emberek szeretnek játszani. A könyvtárak pedig 165 éve támogatják helyszíniként, programjaik és gyűjteményeik révén a különböző típusú játékokat. Hozzáférést biztosítanak a különböző játékműfajokhoz a saktól a modern társasjátékokig, a számítógépes és konzolos játékokig, újabban a virtuális valósághoz (VR) és az e-sporthoz is. A játék típusa változhat, de a fő cél – a felhasználói igények kielégítése – állandó marad.²³ Könyvtárunkban a felhasználói igényt jelzi, hogy a 2017-es könyvtárhasználói elégedettségmérésünkben szerepel a technológiai újdonságok (Oculus Rift), több játék az Xboxhoz és a fiatalok megismeretése az e-sporttal kívánság is.²⁴ A könyvtárakban zajló játékos események nagy nyilvánosságot generálhatnak, népszerűsíthetik a könyvtárat, erősíthetik a közösséget. A 21. századi közkönyvtárak harcolnak a fiatalokért, úgy gondolom a játék kiváló eszköz lehet bevonzani, és ha ügyesek vagyunk, megtartani őket. „Mert amíg a föld kerek, mindig lesznek gamerek...”²⁵

10. fotó: Gamerek

(Fotó: Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár)

Jegyzetek

1. Mohor Jenő: *A közkönyvtárak szabadidős szerepe: történelmi áttekintés és olvasói vélemények* (tömörített) = *Könyvtári Figyelő*, 52. évf. 2006. 2. sz. 322–332. p. <https://epa.oszk.hu/00100/00143/00059/mohor2.html> (2019.11.10.)
A tömörített cikkek eredeti megjelenési adatai: Hayes, Emma és Morris, Anne: *Leisure role of public libraries: A historical perspective* = *Journal of Librarianship and Information Science*, 37. vol. 2005. 2. no. 75–81. p. és *Leisure role of public libraries: User views* (Uo. 37. vol. 2005. 3. no. 131–139. p.)
2. Nicholson, Scott: *Playing in the past: A History of games, toys, and puzzles in North American libraries* = *The Library Quarterly* 83. vol. 2013. 4. no. 341–361. p. <https://doi.org/10.1086/671913> (2019.11.10.)
3. <http://www.ala.org/rt/gamert/> (2019.11.10.)

4. <https://games.ala.org/international-games-week/> (2019.11.10.)
5. <https://games.ala.org/games-in-libraries/> (2019.11.10.)
6. Buchanan, Kym – Elzen, Angela M. Vanden: *Beyond a Fad: Why video games should be part of 21st century libraries* = Education Libraries, 35. vol. 2012 Summer–Winter. 1–2. no. 15–33. p.http://lux.lawrence.edu/lib_pp/ (2019.11.10.)
7. Lindsey, J. [et al.]: *Video games: Attracting the nex-gen patron. Paper presented at: IFLA WLIC 2018* (Kuala Lumpur, Malaysia – Transform Libraries, Transform Societies in Session 75 – Audiovisual and Multimedia with Information Technology). <http://library.ifla.org/id/eprint/2262> (2019.11.10.)
8. Inklebarger, Timothy: *Wide world of e-sports: Online gaming a bit at public and university libraries* [online]. American Libraries Magazine. <https://americanlibrariesmagazine.org/2018/05/01/wide-world-e-sports/> (2019.11.10.)
9. <http://www.videogamelibrarian.com/> (2019.11.10.)
10. Kiss Gábor Zoltán: *Ejemer galériák: videojátékok kritikai megközelítésben*. Budapest–Pécs, Gondolat: PTE Kommunikáció- és Médiatud. Tansz., 2013. 207 p.
11. Beregi Tamás: *Pixelbősök. A számítógépes játékok első ötven éve*. Budapest, Vince Kiadó, cop. 2010. 444 p.
12. Dunai Tamás: *A videojáték mint médium* = Szépirodalmi Figyelő, 2016. 4. sz. 23–35. p. https://epa.oszk.hu/01400/01433/00075/pdf/EPA01433_szepirodalmi_figyelo_2016_4_023-035.pdf (2019.11.10.)
13. Bányai Fanni – Fülöp Márta: *A videojáték-használat pszichológiai megközelítései* = Imágó Budapest, 4. évf. 2015. 4. sz. 6–26. p. http://imagobudapest.hu/images/lapszamok/2015_4_Atmeneti_terek_atmeneti_valosagok_szam/IB_2015_4_pp006-26_Banyai-F_Fulop-M.pdf (2019.11.10.)
14. Pintér Róbert: *A gamer bennük van – Az eNET Internetkutató, az Esportmilla és az Esport1 közös magyar videojátékos és e-sport kutatásának főbb eredményei* = Információs Társadalom, 18. évf. 2018 1. sz. 107–119. p. https://informaciostarsadalom.infonia.hu/index.php/infstars/article/view/143/it_2018_1_7_pinter (2019.11.10.)
15. *Egyre többet költünk videojátéokra* [online]. Szerző nélkül, 2019. január 22. = [https://enet.hu/URL: https://enet.hu/hirek/egyre-tobbet-koltunk-videojatekra/](https://enet.hu/URL:https://enet.hu/hirek/egyre-tobbet-koltunk-videojatekra/)
16. Mohor Jenő: *Videojátékok a könyvtárban* (referátum) = Könyvtári figyelő, 18. (54.) évf. 2008. 4. sz. 751–752. p. http://epa.oszk.hu/00100/00143/00069/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_2008_4_743-752.pdf (2019.11.10.)
Az eredeti cikk forrása: Boschetti, Patrizia: *II gaming in biblioteca* = Boll. AIB. 48.vol. 2008. 1.no. 45-61. p.
17. Drótos László: *Zajongás a könyvtárban: játzóprogramok az egyetemi könyvtár népszerűsítése és megismeretése érdekében* (szemleciikk) = Tudományos és műszaki tájékoztatás, 60. évf. 2013. 11–12. sz. 521–524. p. <https://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/download/761/774> (2019.11.10.)
18. <https://www.iaml.info/> (2019.11.10.)
19. *Videojátékok a könyvtárban* [online kérdőív]: <https://forms.gle/mWK8Am1vdMYMSgCbA> (2019.11.10.)
20. *Kamaszkönyvtár a könyvtárunkban* [online]: https://www.gvkik.hu/nyitooldal/kamaszkonyvtar_a_konyvtarunkban.html (2019.11.10.)
21. <https://www.gforg.hu/> (2019.11.10.)
22. *Idézők Könyvtára VI.* – Összefoglaló [videó]: <https://www.youtube.com/watch?v=ytW759T7Q0U> (2019.11.10.)
23. Nicholson, Scott: i. m., uo.
24. *Használói elégedettségmérés a Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár használóinak körében*. 2017. június 20. Eger: BSMVK, 2017. 47. p. https://brody.uif.hu/sites/default/files/u9439/hasznaloi_elegedetseg_teljes_2017.pdf (2019.11.10.)
25. Stöckert Gábor (Stöki): *Ütemre nyomkodni jó – a ritmusjáték örök és elpusztíthatatlan* [online]. = GameStar <https://www.gamestar.hu/jatekvilag/utemre-nyomkodni-jo-a-ritmusjatek-orok-es-elpusztithatlan-174144.html> (2019.11.10.)

Szőcs Endre

Lefutottunk könyvekért!

A Székelyudvarhelyi Közösségi Alapítvány által immár nyolcadik alkalommal megszervezett „Fuss Neki!” adománygyűjtő program töretlen, sőt egyre nagyobb népszerűségnek örvend Székelyudvarhelyen. Az ilyen jellegű adománygyűjtő akciók nem ritkák a világon, de az a tapasztalatunk, hogy ezek nagy része előbb-utóbb megváltozott, átalakult, elszürkült, vagy meg is szűnt.

Miről is van szó?

A „Fuss Neki!” egy „sporteseményre, futásra épülő adománygyűjtő program, amely az udvarhelyszéki civil szervezetek törekvéseihez segít előteremteni a szükséges pénzalapot”.¹ Civil szervezetek, adományozók, akik lehetnek magánszemélyek és vállalkozások is, továbbá önkéntesek vesznek részt az akcióban, melynek csúcspontja egy sportesemény, a közös futás a Városi parkban. A program sikere abban rejlik, hogy sok embert mozgat meg, a sport szerethető nézőként és résztvevő futóként is, családokat és közösségeket mozgat meg és az információ is célba talál. A jó célok érdekében pedig sokan és sokféleképpen segítenek!

Indulás előtt (Fotó: A szerző felvétele)

A szaladók idén is a városi strandnál rajtoltak. Céljuk az volt, hogy minél többször megtegyék a parkon keresztül vezető másfél kilométeres körtávot. A program idei újdonsága az volt, hogy a nagykövetek, vagyis a közösségi projektek adománygyűjtői nem csak szaladva, hanem gyalogolva is róhatták a köröket. 32 civil szervezet számára gyűjtötték a pénzadományokat a résztvevők. Az október

13-án lezajlott sportgálát, a felkészülést, az adománygyűjtés állapotát, illetve az elért eredményeket a program honlapján², valamint Facebook-oldalán is figyelemmel lehetett kísérni.

A civil szervezetek, mindannyian egy-egy olyan kezdeményezést tártak a nyilvánosság elé, melyeknek megvalósítását az anyagiak hiánya eddig hátráltatta. Vasárnap 373 nagykövet állt rajthoz a sétatérren és ehhez kapcsolódva a világ több pontján is. Összesen 2 670 kört futottak a résztvevők, ami 3 471 kilométernek felel meg (durván számolva Székelyudvarhely – Portó közti távolság). A rendezvény előtti pénteken online 232 650 lejt (kb. 49 500 euro) ajánlottak fel a támogatók, ehhez még hozzájött a helyszínen tett adományok összege, 14 800 lej (kb. 3 150 euro).

„Fuss neki” és a Székelyudvarhelyi Városi Könyvtár

Feltevődik a kérdés, hogy mindezekhez hogyan kapcsolódik a könyvtár? Ennek több oka is van, de éppenséggel egyik sem anyagi, még akkor sem, ha látszólag a pénzért szaladtunk, mert azt hirdettük, hogy a *kortárs irodalmi művek vásárlásáért* futunk. Nézzük csak folyamatában az eseményt.

Már a tavalyi rendezvény zárása után néhány kollégám feltette nekem a kérdést: Mi miként tudnánk részt venni ezen az eseményen? A közösségünk nyitott lenne-e egy közös, nyilvános szaladásra? Volna-e elég jelentkező közülünk?

A Közösségi Alapítvány idei, első felhívó levelére aztán a könyvtárban újra napirendre került a FUSS NEKI és lelkes kolléganőim gyors szervezkedésbe kezdtek, melynek eredményeként hamar kialakult a csapat. Igaz, volt, aki vállalta volna a futást, de nem akarta adni a nevét és az arcát hozzá, de olyan is volt, aki sérült lábbal is vállalta volna a futást. A csapatunk összetétele nagyon vegyes lett: könyvtárosok, meghívottak és önként jelentkezők alkották. A végső összeállítás előtt ketten visszaléptek a kollégák közül, hogy helyet adjanak olyan szimpatizánsoknak, akik mindenképpen a Városi Könyvtár csapatában szerettek volna részt venni! Ezt követte egy közel egy hónapos kampány, melyet elsősorban a csapattagok végeztek a Facebookon, de a helyi média is nagy figyelmet szentelt az eseménynek. Mind a kollégák, mind pedig a „külsősök” nagy odaadással, figyelemmel és végtelen komolysággal népszerűsítették az eseményt, valamint gyűjtötték az adományokat. Ez meg is látszott a végeredményben, hisz az előre meghirdetett 1 500 lejes cél helyett több mint 7 200 lejt sikerült összegyűjteni³. Maga a szaladás, a séta már csak a szórakozás része volt. A közel négyszáz szaladót és sétálót számos rokon, barát, ismerős és kolléga kísérté ki a helyszínre, ahol egy kitűnő hangulatú, jól szervezett eseményen vehettek részt.

A Székelyudvarhely Városi Könyvtár csapata (Fotó: Lőrincz L. Lajos)

A mi csapatunk a rendezvény után egy közös ebédet fogyasztott el a könyvtárban, melyet azon kollégák főztek és tálaltak, akik szaladni nem tudtak, de a közösség életében részt venni szeretnek. Mint említettem, nem az összegyűlt adomány mértéke volt a legfontosabb, hanem az, hogy a Városi Könyvtár neve közel két hónapon keresztül folyamatosan előtérben volt, úgy a médiában, mint a közösségi oldalakon. Fontos volt, hogy egy olyan csapatot sikerült, részben könyvtárosokból, részben székelyudvarhelyi ismert személyekből összeállítanunk, akik szívvel-lélekkel mellettünk álltak, minket népszerűsítettek. Megmutattuk magunknak, hogy képesek vagyunk lépni (szaladni!) egy közös cél érdekében, de megmutattuk környezetünknek is (és hiszem, hogy erre folyamatosan szükség van), hogy ott vagyunk mindenhol, ahol a közösség jelen van. Természetesen hírünk eljutott tágabb környezetünkbe is, sőt a határokon túlra is. Persze mindemellett szórakoztunk, jól éreztük magunkat!

Jegyzetek

1. Forrás: <https://fussneki.ro/> (2019.11.05.)
 2. <https://fussneki.ro/> (2019.11.05.)
 3. <https://fussneki.ro/szervezet/bibliofil-alapitvany-m-e/> (2019.11.05.)
-
-

Pogányiné Rózsa Gabriella

A Honvéd Központi Kórház tudományos információs rendszere az 1950-es években

*„A honvédorvos magasképzettségű szakmai káder,
akitől joggal elvárhatjuk, hogy mindennapi gyakorlati munkáját
korszerű tudományos színvonalon folytassa.”*

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete 51., 2019. évi Vándorgyűlésének központi gondolata a „Hiteles hely – mindenhol mindenkinek” különlegesen aktuális ma, az információs és tudástársadalom, az okoseszközök, az okosintézmények és okosvárosok korában. De különlegesen aktuális az MKE Bibliográfiai Szekciója számára is, hiszen a könyvtárak aggregátor, tudás-, hagyomány- és kultúra-közvetítő feladatának nélkülözhetetlen alapfeltétele a hiteles információforrás, a rendelkezésre álló tudás szabatos feldolgozása, többletértékkel való felruházása, vagyis a hozzáférhetővé, használhatóvá tétele. De mindez nem csupán a ma és a holnap embere számára fontos, hanem éppígy a tegnap kutatói is építettek, építeniük kellett a tájékoztatás – korabeli – modern eszközeire. És igaz volt mindez az 1950-es években a hazai katonáorvoslás tudós művelőire is.

A Honvédkórház vázlatos története és tudományos szerepe

A Magyar Honvédség Egészségügyi Központ, azaz a Honvédkórház története 1781-ig² nyúlik vissza, ekkor alapította II. József a pesti Militárspítalt.

A 2019-ben csaknem 240 éves intézmény annak 120. évfordulóját ünnepli, hogy 1899-ben az Osztrák–Magyar Monarchia közös hadseregének 16. helyőrségi kórháza majdnem 120 évi hanyattatott sors, számtalan költözés után stabil, az akkori tudományos felfogásnak mindenben megfelelő, legnagyobb részt már nem fából készült pavilonrendszerű elhelyezést nyert a Hungária, mai nevén a Róbert Károly körúton³.

*A Róbert Károly körüti katonai kórház első épülete (1899),
a törzépület ma az MH EK Tudományos Könyvtár helye*

A Pesten lévő katonai kórház az 1808-as szabályzat, a Militär-Sanitäts-Reglement⁴, illetve annak 1815-ös edíciója, a Revidierter und verbesserter Auszug aus dem Militär-Sanitäts-Reglement⁵ alapján vált helyőrségi kórházzá, amely saját tiszti és orvosi karral, igazgatással és személyzettel rendelkezett. Mindazonáltal a helyőrségi kórházi rang nem csupán a katonai igazgatás szempontjából volt kiemelkedő szerepű, sokkal inkább az intézmény tudományos, oktatási és kiképzési, illetve katonai járvány- és közegészségügyi hatósági feladatai okán. Ez a vezető szerep mozgósítás idején az előre meghatározott régió és alakulatok tekintetében a harctéri egészségügyi ellátás lehetőség szerinti gyors megszervezésére és működtetésére, logisztikai biztosítására is kiterjedt.⁶ 1870-ben a katonai egészségügyi hálózat többszöri átszervezése után lett a Pesten működő kórház a császári és királyi sereg 16. számú helyőrségi kórháza.⁷

A XIX. század végi katonai építési szabályzatok pedig arra is kitértek, hogy a helyőrségi kórházakban megfelelő könyvtári háttér is rendelkezésre kell, hogy álljon: egyrészt orvosi tudományos könyvtár a kórházparancsnok irodájához kötődően, másrészt pedig az úgynevezett betegkönyvtár az ott ápoltak, természetesen leginkább a tisztek részére.⁸ Ennek megfelelően az MH EK mai Tudományos Könyvtárának története minden bizonnyal 1899-ig, vagy akár a helyőrségi kór-

házi rang elnyeréséig vezethető vissza. Igaz ez még akkor is, ha a XX. századi történelmi események következtében ennyire korai források nem maradtak fenn a kórház és a könyvtár iratanyagában, gyűjteményében vagy akár a Hadtörténelmi Levéltár anyagában. Közvetlen bizonyítékok, fellelhető levéltári anyagok a II. világháború utáni időszakról állnak rendelkezésre, de a könyvtárban őrzött leltárkönyvek legkorábbika az 1954-es esztendő beszerzéseivel indul⁹, és a *Honvédtörvos* című, ekkor már a Honvédkórház jogelődjéhez, az akkori Honvéd Központi Kórházhoz kötődő szakfolyóirat pedig 1949-ből közli az előfizetett folyóiratok listáját¹⁰.

Mindazonáltal nem véletlen, hogy a II. világháború előttről nem állnak rendelkezésre könyvtári dokumentumok, hiszen az 1944. június 12-ei bombázásokban az akkor magyar királyi honvédségi 10. számú Helyőrségi Kórház néven jegyzett gyógyintézmény épületei súlyosan megrongálódtak, így decemberben a kórház „anyagával és beosztott személyzetének egy részével” elhagyta a Róbert Károly körüti telephelyét.¹¹ 1945. május 1-jéig Svéd Vöröskeresztes Hadikórház működött az elhagyott épületekben, 1945. május 1-je és június 2-a között pedig szovjet hadikórház.¹² A Szövetséges Ellenőrző Bizottság 1945. május 25-ei keltezéssel engedélyezte a helyőrségi kórház korábbi telephelyén való újjászervezését¹³, így a honvédelmi miniszter 26.069/Eln. szerv. 1945. számú rendelete alapján alakult meg a 10. számú magyar királyi helyőrségi kórház jogutódjaként Budapesti 1. számú Helyőrségi Kórház¹⁴ néven; az intézmény június 5-én nyitotta meg kapuit.

A névváltoztatást az indokolta, hogy a budapesti katonai gyógyintézetek közül közvetlenül a háború befejezésekor csak a Róbert Károly körüti kórház részleges megnyitása volt lehetséges, a többi katonai kórház ekkor még szovjet megszállás alatt és használatban volt¹⁵, de itt is a romeltakarítással és a tatarozással párhuzamosan folyt a gyógyító munka – az alapvető feltételek (ablaküvegek, fűtés, eszközök, kellő számú és szakképzett munkatárs) megléte nélkül. Az intézmény 1947. július 23-ával kapta meg miniszteri rendeletre a Honvéd Központi Kórház elnevezést, melyet egészen 1954-ig viselt.¹⁶ Mindkét név kifejezte a kórház helyzetét, az 1. szám az egyedüliséget, a központi pedig azt, hogy a II. világháború után ez a katonaegészségügyi intézmény vette át gyakorlatilag a teljes katonaeostudományi műhely szerepét: 1945-ben, illetve a rákövetkező néhány év alatt ide koncentrált a teljes katonaeostudományos infrastruktúra: a képzés, a szakmai szervezet és a szakfolyóirat szerkesztősége¹⁷.

Természetesen a kórház vezető szerepét idővel hivatalosan és jogilag is meg kellett alapozni, „1948-ban merült fel egy bázisintézet létrehozásának szükségessége, amely a gyógyító munka mellett tudományos és továbbképző feladatokat is ellát”.¹⁸ Így 1950-re már a teljes vonatkozó intézményrendszer a Honvéd Központi Kórházhoz kötődött, és az évtized történelmi eseményei, a Rákosi-korszak mindent átható politikai terrorja magától értetődően hatott a katonaeostudományra.

mányos életre, de éppígy jelentős befolyással bírtak e speciális szakterület fejlődésére, tudományos munkamódszereire a korszak technikai vívmányai, illetve a könyvtárügyet meghatározó trendek.

Katona-egészségügyi képzés

A magyarországi katonaorvos-képzés központja, az úgynevezett alkalmazó iskola a Magyar Királyi Honvédség 1. számú budapesti Gyáli úti helyőrségi kórháza volt 1901-től egészen a második világháború végéig¹⁹. Természetesen azonban a Róbert Károly körüti kórház is hagyományosan szerepet vállalt az orvosképzésben, illetve a katonaorvosok felkészítésében. Magától értetődően 1945 után is rendszeresen tartottak itt a kórházban különféle katona-egészségügyi és -orvosi kurzusokat, amelyek az elméleti ismeretek mellett kórházi gyakorlatokat is magukban foglaltak.²⁰ A saját tanfolyamok megindításának pedig előfeltétele volt, hogy a kórházrekonstrukció elkészüljön²¹, ennek során a kórház II. épületének II. emeletén alakítottak ki új tantermet.²² A katonaorvosi alkalmazó iskola helyiségeinek rendbehozatala 1948 végére megtörtént²³, a kiképzés megindításától pedig a honvédelmi miniszter 6.100/Kln. Kfcs. X. o.-1949. számú ügyszerződésével rendelkezett²⁴; az alkalmazó iskola ünnepélyes megnyitása a törzsépületben zajlott le 1949. március 16-án.²⁵ Az alkalmazó iskola működése azonban nem lehetett igazán gördülékeny, mivel még 1949. február 14-én a honvédelmi miniszter úgy döntött, hogy a HM Egészségügyi Osztályának átszervezése kapcsán éppen az iskola helyiségeiből kellett az ideiglenesen a Róbert Károly körütra költöző tábori egészségügyi alosztály részére irodákat átadni.²⁶ (Ez azt jelentette, hogy nem csupán a katonaorvoslás tudományos infrastruktúrája központosult a kórházban, hanem – jogi kötődés nélkül, de elhelyezése okán – a vonatkozó igazgatás centruma is itt működött.) 1949-ben és 1950-ben így újra voltak kurzusok a Gyáli úton, az akkori 1/2. Honvéd Kórházban. A honvédelmi miniszter rendelete alapján dr. Radó György orvos alezredes arról intézkedett, hogy az oktatói gárdát továbbra is a Központi Kórház, illetve az alárendeltségébe tartozó szervezeti elemek (az Egészségügyi Tanfolyami Parancsnokság, az Egészségügyi Szertár és a Közegészségügyi Intézet) adják.²⁷ Még ugyanebben az évben azonban a képzés rendszerszerűen került vissza a Róbert Károly körütra.²⁸

Szakmai szervezet

A Magyar Királyi Honvédség katonaorvosai eleinte a közös hadseregbeli kollégáikkal közös szakmai szervezetben tevékenykedtek, csak a Monarchia felbomlása utáni időszakban kezdődött meg a Honvéd Orvosok Tudományos Egyesületének (HOTE) megszervezése; a grémium végül 1924. október 7-én alakult meg.²⁹ A második világháború után a szervezetet 1947. február 17-ével miniszteri határozat szüntette meg³⁰, szerepét a már korábban, 1945. július 5-én a Honvéd

Központi Kórházban alapított Orvos Egészségügyi Szakszervezet Honvédorvosi Szakcsoportja vette át.³¹

Szakfolyóirat

A saját szakképzés és a szakmai szervezet mellett a szakfolyóirat megléte a harmadik alapvető előfeltétele annak, hogy az egyazon hivatást gyakorlók valódi koherens szakmai közösséget alkossanak. A *Honvédorvos*³² első korszakában, 1888 és 1914 között semmiféle formális kapcsolatban nem volt a Honvédséggel, ezzel együtt hivatásul felvállalta, hogy „a hazai katonarorvosi intézmény tudományos és társadalmi érdekeinek közlönye” legyen. A *Honvédorvos* szerkesztősége a lap 1929-ben történt újraindulásakor a Gyáli úti, eredendően magyar királyi honvédségi helyőrségi kórházban működött; a Honvédorvosok Tudományos Egyesületének havi folyóirataként, a szerkesztés munkálatait testületként a Magyar Királyi Honvéd és Közrendészeti Egészségügyi Tanács végezte. A II. világháború alatti utolsó megjelent szám az 1944. évi 5–6., a május–június havi füzet, utóbb a fővárost már közvetlenül érintő harcok miatt a lap kiadására már nem volt lehetőség. Mindazonáltal az a tény, hogy a *Honvédorvos* a háborús időkben megmaradt, a periodikum honvédségi kötődésének köszönhető és mindenképpen katonai (tudomány)politikai döntés eredménye. A második világháború utáni újrakezdést a kórház 1948 novemberére tervezte³³, a kiadvány azonban csak az 1949 közepén indult újtárra. A kezdeti időszakban a katonarorvosi karnak még tisztáznia kellett a két világháború közötti *Honvédorvos*hoz, annak szerzői köréhez és tudományos felfogásához való viszonyát. Ez az útkeresés nyilvánul meg az első évek gyakori címváltozásaiban: 1949–1950-ben *Honvédorvosi Közlemények*, 1950–1952-ben *Honvédorvos*, 1953–1956-ban *Katonarorvosi Szemlé*ként látott napvilágot a szakfolyóirat, és majd csak később, 1957-ben kapja vissza régi elnevezését, inentől jelenik meg azonos címen a kiadvány mind a mai napig is. A szerkesztőség 1949-től kezdődően a Honvéd Központi Kórházban³⁴ működött, és működik még ma is, jelenleg az Magyar Honvédség Egészségügyi Központ Védelem-egészségügyi Igazgatóság Tudományos Kutató és Laboratóriumi Intézet Tudományos Könyvtárához kötődően, az MTA Hadtudományi Bizottsága által elfogadott lektorált tudományos folyóiratként.

A szakfolyóirat első néhány évfolyamának mérlegét dr. János György orvos vezérőrnagy a lap 25 éves jubileumára megjelentetett tanulmányában³⁵ következőképpen vontta meg. Az 1949 és 1951 közötti időszak az „ismeretgyűjtés és újjászervezés [kora]. Az új honvédorvosi kollektíva tevékenységéből hiányoztak a háborús és a háborút közvetlen követő évek, a gyökeret a szovjet katonarorvos-tudományban keresik”. A legfőbb célt dr. Weil Emil, az Orvos Egészségügyi Szakszervezet főtitkára határozta meg: „a néphadsereg orvosának a legjobb, legképzettebb orvosnak kell lenni, a honvédkórházaknak komoly tudományos intézetek színvonalára kell emelkedni. Itt is a nagy Szovjetunió példája lebegjen előttünk”.³⁶ Az 1956-ig megjelent közlemények tették a lapot „szűk katonarorvosi praktikizmusból” tekintélyes folyóirattá.

A tudományos munka információs infrastruktúrája – Orvosi tudományos könyvtár

A szakmai és tudományos műhelymunkához pedig megfelelő információs háttérre, gyűjteményekre és disszeminációra is szükség volt: tudományos könyvtárra, szaktudományi dokumentációs tevékenységre, valamint a kutatás és gyógyítás során felhalmozott tapasztalatok dokumentumokban tárgyasult formáinak rendezett gyűjteményeire. A háború utáni „szellemi, eszmei megújulás” és az újjáépítés céljából már 1945 kora nyarán megkezdődött a honvédségi intézményekben is a könyvtári állományok megrostálása. A fasiszta könyvek kivonása azonban az általános gyűjtőkörű, illetve nagyrészt rekreációs irodalmat szolgáltató (legénységi) bibliotékákat érintette határozottabban, az orvosi szakkönyvtár anyagának selektálása a rendelkezésben nem vetődött fel. A vonatkozó levelezésből ismeretes, hogy a kórházban a háború előtt és alatt legénységi bibliotéka nem működött³⁷, az aktív gyógyító és tudományos munkához, valamint a (katona)orvosok képzéséhez szükséges szakkönyvtár azonban mindenkor rendelkezésre állt³⁸, de az 1944–1945-ös budapesti harci cselekményekben, bombázásokban feltehetően az szétszóródhatott, megsemmisülhetett.

A fennmaradt vonatkozó levéltári iratok tanúsága szerint dr. Bokor Győző orvos ezredes, akkori kórházparancsnok a kórház alapvető működési feltételeinek megteremtésével párhuzamosan az első adódó alkalommal, 1946. május 4-ei keltezéssel terjesztette fel a honvédelmi miniszter felé az orvosi szakkönyvtár részére igényelt könyvek jegyzékét, amely „az egyes szakmák szerint csoportosítva” sorolja fel a kívánt szakirodalmi forrásokat: a magyar, német és jó néhány angol, illetve francia szakkönyvet.³⁹ 1947 márciusában a Budapesti I. Honvéd Kerületi Parancsnokságtól kért orvosi könyveket a kórház.⁴⁰ A Honvédelmi Minisztérium egészségügyi osztálya később is támogatta a katonai kórházak szakkönyvekkel való ellátását, így az osztályvezető főorvosok 1948. július 20-áig újabb dezideráta könyvjegyzékeket terjeszthettek a kórházparancsnokság elé⁴¹, és az 1948. október 19-ei napiparancs újabb bel- és külföldi szaklapok beszerzésének lehetőségéről tudósított.⁴² Érdemes kiemelni, hogy az 1947. évi „kékcédulás”-ként ismert országgyűlési választások, valamint a fordulat éve után, a kórház 1949. január 7-ei napiparancsa szó szerint idézi a honvédelmi miniszter H. M. 400.361/Kfcs.X.-1949. számú rendeletét: „Alkalom nyílt arra, hogy az osztály orvosszakirodalmi sajtótermékeket szerezzen be amerikai könyvkiadó cégektől. Tekintve a megrendelés sürgősségét, felszólítom, hogy legkésőbb jan. 10-ig jelentse milyen angol nyelvű kézi- és tankönyvekre, illetve folyóiratokra tart igényt. E célból utasítsa a kórház valamennyi osztályának vezetőjét, hogy haladéktalanul lépjenek érintkezésbe a megfelelő tudományos intézetekkel, elsősorban a klinikákkal, és az ott beszerzett előzetes tájékozódás alapján tegyék meg javaslatukat, mert csak így érhető el az, hogy az akció valóban észszerű és hasznos legyen.”

Fentiek alapján Dr. Velkey Béla orvos ezredes kórházparancsnok utasította az osztályvezető orvosokat, hogy jelentéseiket, kiadványigényeiket 1949. január 9-én délig adják le a parancsnoki irodában.⁴³ Így a *Honvédorvosi Közlemények* 1949. évi 1–3., január–júniusi összevont száma már 82 kurrens előfizetett szakfolyóiratról számolt be, a következő füzetben közölt pójtjegyzék pedig újabb 18 szaklapot tartalmaz.⁴⁴ A két folyóiratlista összesen 100 címet számlál, ezek közül 8 magyar nyelvű volt, 12 „szovjet”, a többi pedig angol, német és francia, tehát nem csupán a baráti szocialista országok szakirodalma került a magyar katonaeorvosok látóterébe. A gazdag kínálatot az indokolta, hogy a Honvéd Központi Kórház Tudományos Könyvtárát 1949-től kezdődően az Egészségügyi Szolgálat a kórház centrális tudományos, képzési és továbbképzési feladatköréhez illeszkedve a teljes katonaeorvosi és katonae-gészségügyi kar Központi Tudományos Könyvtáraként kezelte.⁴⁵ Mindezzel együtt az orvosi könyvtár fejlesztése a korai időszakban inkább tekinthető kampányszerűnek, mint – a korabeli politikai elvárásoknak megfelelően – „tervszerű”-nek, a gyarapítás nem állandó beszerzési keret meghatározásával és biztosításával történt, és ez a helyzet csak 1952-ben kezdett megváltozni. Ám ekkor már a nyugati szakirodalom beszerzését nem nézte jó szemmel a Honvédelmi Minisztérium: „az igénylésben főleg az élenjáró szovjet és népidemokratikus könyvek szerepeljenek”⁴⁶, hiszen „a honvédorvosi kar legelső feladata (...) tanulmányozni, elsajátítani és alkalmazni a Szovjet Hadsereg egészségügyi szolgálatát”⁴⁷

A korabeli politikai tisztí jelentések természetesen jóval több figyelmet szenteltek a közművelődési – a parancsnok által is politikainak nevezett⁴⁸ – tékának, de a tudományos ügyek sem maradtak mentesek az ideológiai felhangtól. „Az orvosi szakkönyvtárba sikerült az összes egészségügyi vonatkozású szovjet folyóiratokat megszerezni, amelyekből kijelölt orvos bajtársak egyes tudományos cikk[ek] feldolgozásával szakáganként referáló üléseket tartanak. A betegellátást általában a szovjet katonakórházak tapasztalatai alapján hajtjuk végre. Az eddigiek alapján biztos, hogy a kórház adott esetben meg tudna felelni azon feladatok elvégzésére [sic!], politikai vonatkozásban is, amely háború esetén reá hárul” – olvasható az 1950. szeptemberi politikai tisztí jelentésben.⁴⁹ (A szakértelem és a katonaeorvosi helyállás tekintetében az 1956-os forradalom és szabadságharc alatt a kórház ezt maradéktalanul be is bizonyította.)

Az orvosi könyvtár kezelője 1948–1949-ben Dr. Tóth István orvos őrnagy és Géczy Ferenc irodista főtiszt⁵⁰, utóbb Dr. Nemes János polgári doktor⁵¹, őt felváltva 1949 márciusától Dr. Kiss István orvos őrnagy⁵² volt. A könyvtári szolgálatra a kórházparancsnok, Dr. Szedő Imre orvos ezredes 1950. március 28-ával ideiglenesen Koller Ferenc polgári alkalmazottat vezényelte.⁵³ A könyvtár akkori bizonytalan helyzetét mutatja, hogy 1950. szeptember végétől az olvasótermi használat időkerete ugyan nem változott, de a kölcsönzés csak délután 2 és 3 óra között volt lehetséges.⁵⁴ A személyzeti kérdés rendezésére bizonyos több

kísérlet is történt, ám ezek – még évekig – nem jártak sikerrel, az 1952/1953-as állománytábla sem tartalmazott könyvtárosi helyet.⁵⁵ Főhivatású könyvtárosról először egy 1954-es adatközlés tesz említést⁵⁶, ez a státusz azonban még inkább a közművelődési könyvtárhoz kötődhetett. A levéltári források tanúsága alapján a Tudományos Könyvtár első igazi könyvtárosa Kuhn Lászlóné volt, aki 1955-ben lépett alkalmazásba⁵⁷, és az 1956. május 18-án kelt ügydarab adatközlése szerint ekkor dr. Birtalan Győző orvos-könyvtárvezető kollégájaként dolgozott⁵⁸, 1957 tavaszától azonban már maga állt a gyűjtemény élén.⁵⁹ Közben a bibliotéka újabb munkatárssal gazdagodott. 1956. október 30-án az intézmény irányítását ugyanis „felsőbb rendelés értelmében” a forradalom leverése után félreállított és bebörtönzött parancsnok, dr. Radó György orvos ezredes elnöklete alatt katonai tanács vette át.⁶⁰ A grémium november 1-jén megszüntette a korábbi politikai osztályt, a részleg munkatársait eredeti végzettségüknek, valamint a szükségnek megfelelően a kórház érdemi munkájához kötődő tevékenységekre osztották be, a politikai tisztt ezután a tudományos könyvtárat „erősítette”.⁶¹

A tudományos könyvtár struktúrája, illetve szervezeti helye tekintetében sem született sokáig végleges döntés, így a központosított és az osztálykönyvtár (sebészet, idegosztály, bőrosztály, belgyógyászat⁶²) modell szerinti működés váltotta egymást.⁶³ A könyvek rendezése a törzsépületben a gazdasági hivataltól e célra megkapott helyiségben történt⁶⁴, a szolgáltatás azonban 1948 tavaszától-nyaratól nem itt, hanem decentralizáltan négy különgyűjteményre⁶⁵ bontva indult meg. „A könyvtáregységeket a következőképpen osztom szét – olvasható az 1948. május 31-ei napiparancsban – : sebészet, idegosztály, bőrosztály, belgyógyászat. Nevezett osztályok vezetőit utasítom, hogy f. hó [június] 24-én az anyagi tisztnél a könyvtáregységek átvétele végett jelentkezzenek és azokat nyugta-ellennyugtakönyv alapján vételezzék fel. A könyvtár használatára vonatkozólag utasítás átvétele végett f. hó 24-én 11 órakor a parancsnoki irodában nevelő tisztnél jelentkezzenek.”⁶⁶ Az „osztálykönyvtár” modell nem bizonyult hosszú életűnek az 1948. szeptember 24-ei napiparancs vonatkozó rendelete: „A kórház orvosi könyvtárát orvosok és a kórházban szolgálatot teljesítő orvostanhallgatók részére a jövő héten fogom megnyitni. (...) Helyiségül a törzsépület [a mai parancsnoki épület] 1. emelet 34. sz. szobáját jelölöm ki. (...) A könyvtár látogatási időpontját – vasárnapot és ünnepnapot kivéve – naponta 14-16 órában határozom meg.”⁶⁷ A szervezeti és szolgáltatási keretek változásaival párhuzamosan a könyvtár(ak) elhelyezése is többször módosult.

Ebben a mozgalmas időszakban – a költözések és az olvasószolgálat folyamatos fenntartása mellett – kellett a gyűjteménnyel kapcsolatos alapvető háttérmunkákat elvégezni. A levéltári kútfők adatai szerint 1949 utolsó hónapjaiban kezdődhetett a könyvek és folyóiratok feldolgozása, az október 6-ai parancs utasította a kórház orvosait, hogy „a könyvtári könyveket és folyóiratokat f. hó

10., 11. és 12-én 10 h-tól 13 h-ig a könyvtárban Dr. Kiss István ht. [hivatásos] o. ő[r]nagynak katalogizálás céljából feltétlenül mutassák be.”⁶⁸ A dokumentumállomány katalogizálása, legalábbis jegyzékbe foglalása a könyvtári szakmai szempontok mellett kimutatások készítéséhez is elengedhetetlen volt. Egy 1950. március 13-án kelt HM-ügydarab például azonnali jelentést kért a könyvtári könyvekről és külföldi folyóiratokról, mégpedig olyan módon, hogy „amennyiben a könyvtárban olyan könyvek is lennének, amelyeket külön kezel, esetleg olvasásra, tanulmányozásra egyáltalán nem, vagy korlátozással ad, foglalja külön jegyzékbe és ezt a körülményt a jegyzékben tüntesse fel.” A könyvtárosnak hasonló eljárást kellett követnie a folyóiratok esetében is.⁶⁹ (A korabeli civil könyvtárügy is ismerte az olvasói katalógus – maitól lényegesen eltérő – fogalmát, amelynek lényegi jellemzője, hogy nem a teljes gyűjteményt reprezentálja, hanem csak politikai szempontok szerint szelektált részét, vagyis az olvasók számára csupán ezt a gyűjteményszegmenst teszi láthatóvá. A kérdés elméleti megalapozása a könyvtártudomány számára az 1952. november 28-án és 29-én tartott I. Országos Könyvtáros Konferencián történt meg a következőképpen: „a szocialista katalóguselmélet szerint a katalógus az olvasás irányításának, a könyv propagálásának, az olvasó szakmai, politikai és ideológiai nevelésének eszköze. Nyilvánvaló, hogy ez a célkitűzés nem érhető el az állományban található könyvek pusztá felsorolásával, hanem azzal, hogy csak a legértékesebb, legszükségesebb könyveket kell felvenni az olvasókatalógusba, és ki kell rekeszteni abból az elavult műveket. Tehát az olvasókatalógus első, legfontosabb kívánalma a kellő kiválasztás.”⁷⁰) A könyvtár szakkatalógusának elkészítése is kalákában történt, ahogyan ez az 1953. évi április 10-ei napiparancsban olvasható: „A kiosztott csoportbeosztási íveknek megfelelően az osztályok a szakkönyveket a kiadott minta szerint vegyék fel.”⁷¹

A szakkönyvtár eleinte prézens használatú volt⁷², ez alól azonban rövidesen kikerültek a külföldi folyóiratok⁷³, 1949. június 1-jétől pedig a teljes könyvtári állomány kölcsönözhetővé vált az orvosok számára; „a kórház könyvtárából minden hét pénteken 14 h-tól 15 h-ig adunk ki orvosi könyveket.”⁷⁴ Később a nyitvatartási idő is emelkedett és a kölcsönzés a kézikönyvek kivételével általánosan egy hét időtartamra volt lehetséges⁷⁵, utóbb az időszaki kiadványok esetében ez két hét, a szakkönyvek használói számára pedig egy hónap lett.⁷⁶ Kezdetben a külhoni folyóiratok kölcsönzésének oka az volt, hogy a Központi Honvéd Kórház, illetve a Magyar Orvosok Szabad Szakszervezete kebelében 1945. július 5-én életre hívott és tagságának, vezetőségének nagy részével a Róbert Károly körüti Kórházhoz kötődő Honvédorvosi Szakcsoport⁷⁷ a *Honvédorvos* újraindítása mellett döntött, és a kiadvány tervezett *Lapszemle* című rovata a kórház könyvtárába járó orvosi, katonarorvosi szaklapok cikkeiről tájékoztatta a katonarorvosokat.⁷⁸ A kórház orvosi könyvtára személyzeti és szervezési nehézségei mellett is igyekezett érdemben hozzájárulni anyaintézménye tudományos működéséhez, így 1953. május 10-étől beindította „aktív folyóirat-szolgáltatását”, vagyis a témafigyelést a kórház or-

vosai számára. Az osztályoktól bekért kutatási témáknak megfelelően „a könyvtárba érkezett új szakmai folyóiratokból felhívjuk az osztályok figyelmét az őket érdeklő cikkekre. Ez azonban semmi esetre sem jelenti azt, hogy az osztályok továbbra is ne foglalkozzanak önállóan anyagkereséssel, mivel sok esetben más irányú című cikkben is található anyagot tudományos munkájukhoz.”⁷⁹ – ezzel a napiparancsban Dr. Lazarovits István orvos őrnagy, megbízott kórházparancsnok a bibliometria egyik alapvető tézisére, a Bradford-féle szakirodalmi szóródási törvényre (1934/1948) hívta fel a kórház orvosainak figyelmét.

Dokumentáció

A szakfolyóiratok vállalták fel a külföldi vonatkozó szakirodalomról való tudósítást a legfontosabb folyóirat-közlemények vagy szakkönyvek, esetleg törvények, rendelkezések tartalmi összefoglalása, recenzálása formájában. Maga a korábbi *Honvédorvos* is számot adott a katonaeorvoslás területén elért külföldi eredményekről. Mindazonáltal egy-egy szaklap lapszemléjének terjedelme szűkös határokat szab a látóhatárnak, és a periodikusan megjelenő referátumrovatok csupán kaleidoszkópszerű információdarabakkal szolgálnak, nem képeznek koherens szakirodalmi szolgáltatást. A másik oldalon pedig „a könyvek, még inkább a folyóiratcikkek milliós tömegeivel szemben egyre inkább tanácstalan az olvasó. Útbaigazításra, mégpedig gyors tájékoztatásra van szüksége. Erre a könyvtárak hagyományos kereteik között csak részben tudnak vállalkozni, a szükséglet ezért új utakat keres. Így századunkban (...) kialakult a dokumentáció” – olvasható a korszak könyvtári klasszikusában, a „Sallai – Sebestyén”-ben.⁸⁰ Köztudott, hogy az első dokumentációs intézmény a Paul Otlet és Henri La Fontaine nevéhez fűződő brüsszeli Nemzetközi Bibliográfiai Intézet volt, Magyarországon pedig az 1949. június 29-ei, 4.118 számú kormányrendelet alapján jött létre az Országos Dokumentációs Központ, valamint műszaki, mezőgazdasági, könyvtári, orvostudományi és közgazdasági ágazati társintézményei.⁸¹ De éppen az orvostudomány területén az intézményesülés már egy esztendővel korábban megkezdődött, Láng Imre 1948-ban szervezett háromfős dokumentációs csoportot az Orvosegészségügyi Szakszervezet székházában.⁸² A katonaeorvosügy azonban nem támaszkodhatott minden tekintetben csupán a civil doktorok számára felkínált szolgáltatásokra és forrásokra, illetve a katonaeorvoslásnak magától értetődően voltak olyan területei és vizsgálódási szempontjai, amelyek logikusan – akár nemzetbiztonsági szempontok miatt – nem tartoznak a polgári orvosokra és a társadalom nagy nyilvánosságára.

A katonaeorvosi dokumentációs infrastruktúra kiépülése úgyszintén a fenti logika alapján történt meg. Az 1948. október 19-ei kórházparancsnoki napiparancs tehát a megindítandó szakfolyóirat, illetve a Honvédorvosi Szakcsoport tudományos ülései számára kérte a vonatkozó külföldi szakirodalomról tudósító

referátumokat. Dr. Velkey Béla orvos ezredes kórházparancsnok „a könyvtárban elhelyezett külföldi szaklapok és folyóiratok referenseiül” az alábbi orvosokat jelölte ki:

„Sebészet: Dr. Stefaits Géza o. ezds., Dr. Móhr Henrik. o. őrgy.
Bőr- és urológia: Dr. Pastinszky István o. alez.
Bakteriológia és higiéné: Dr. Hézsér László polg. orvos
Általános orvosi kérdések: Dr. Barbie János o. alez.
Szülészet és nőgyógyászat: Dr. Aranyi Sándor o. ezds és
Dr. Csonka István polg. orvos
Belgyógyászat: Dr. Mindák Jenő o. ezds.
Ideggyógyászat: Dr. Makkay Endre o. ezds.
Orr-fül-gégészet: Dr. Dán Tibor o. őrgy.
Gyermekgyógyászat: Dr. Andor László o. alez.
Fogászat: Dr. Rados Imre o. alez.
Fizikoterápia: Dr. Nényei Etele o. őrgy.
Röntgen: Dr. Nagy Zoltán o. őrgy.”

Ezen munkatársak nyugta ellenében egy hétre kölcsönözhatték ki a szaklapokat, a cikkekről készített referátumokban fel kellett tüntetniük a cikk szerzőjét, a folyóirat évfolyamát és lapszámát.⁸³ Egy hónappal a referensek megnevezése után a parancsnok „újból nyomtatékosan figyelmeztett[e] a referátumok készítésére kijelölteket, hogy a könyvtárban rendelkezésre álló külföldi folyóiratokat tanulmányozzák át és a referátumokban kiértékeljék. A referátumok az e hónap folyamán [1948. november] meginduló *Honvédorvos*-ban kerülnek közzésre.⁸⁴ Rövidesen azonban a referátumok más célra is felhasználásra kerültek: A Központi Katonai Kórház 248/1948. számú parancsában közölte a Honvédelmi Minisztérium 529.823/Kfcs. X. 1948. számú rendeletét: „A külföldi tapasztalatok könnyebb kiértékelésére és gyűjtésére központi katona-egészségügyi irodalmi kartotékat állítottam fel, mely felöleli az összes katona-egészségügyi és ezzel határos irodalmat. A kartoték bővítésére elrendelem, hogy az összes fent említett tárgyú közleményekből és ismertetésre kiadott könyvekről negyedívekre szokványos formában készüljenek referátumok és ezek egy példányát a HM eü. osztályának a parancsnokságok terjesszék fel. Rendkívül fontosnak tartom, hogy minden tárgykörbe vágó közleményről készüljön oly referátum, mely az esetleg közölt számszerű adatokat is tartalmazza. Ezért eddig elkészült referátumok is felterjesztendőek. A kartoték kezelésével Dr. Balta Béla o. őrnagyot bízom meg.”⁸⁵ A későbbiekben a referátumok felhasználásáról bizonytalannal tudható, hogy a *Honvédorvosi Közlemények*, illetve az egyéb címeiken napvilágot látó *Honvédorvos* mind a mai napig közöl ismertetéseket, illetve a kórházzal kapcsolatos levéltári anyagok bizonyítják, hogy a referálókon és különféle tudományos üléseken is megtárgyalták a feldolgozott cikkeket, arról azonban a fennmaradt kútforrások nem

tudósítanak, hogy a HM egészségügyi osztálya égisze alatt épített kartoték későbbi sorsa hogyan alakult. Azonban így is nyilvánvaló, hogy a minisztérium, az Orvos Egészségügyi Szakszervezet és maga a Honvéd Központi Kórház felelősséggel viseltetett e terület gondozásáért és a katonaeorvos-tudomány fejlesztéséért. A tudományos munka támogatására maga a szakfolyóirat szintén közölt tudomány-módszertani cikkeket, ezek közül több szakmai rendezvényeken elhangzott előadások szerkesztett kiegészített változata volt. Természetes, hogy – a köztörténelmi paradigmának megfelelően – ezek a korszak hadisebészeti doyen-jétől, Borisz Vasziljevics Petrovszkijtől⁸⁶ származnak, illetve az ő tanítása alapján készültek és jelentek meg.

„Helyes, ha tényleges anyagunkból írásos kivonatot készítünk. Írjunk fel minden elolvasott közleményt, könyvet, minden klinikai észlelést, laboratóriumi vizsgálatot, kísérleti megfigyelést. Egy ideig ezek emlékeztünkben is elevenen élnek, ha azonban nem készítetünk feljegyzést, csakhamar feledésbe merülnek és amikor legnagyobb szükségünk volna rájuk – a szerkesztés idején – nem tudjuk őket reprodukálni. Gondosan őrizzük meg vázlatos ábráinkat, a készített fényképeket, rtg. filmeket, metszeteket stb., mert ezek munkánk hitelességét fogják aláátamasztani. A feljegyzéseket végezhetjük füzetbe, vagy kartotékra, vagy a két módszert kombinálhatjuk úgy, hogy nagyobb tudományos munkák olvasásáról, hosszabb kísérletsorozatról füzetet fektetünk fel.”⁸⁷ A korabeli útmutatás ezenfelül kiemelte, hogy a tudományos előadás (illetve közlemény) „gazdagon dokumentált” legyen a „betegek bemutatásával, fényképekkel, diapozitívekkel, mikrofotogramokkal, táblázatokkal, mozgófilmekkel és egyéb dokumentációs anyaggal. Ez tette az előadásokat meggyőzővé, objektívvá, hitelessé, az elmondottakat jól ellenőrizhetővé.”⁸⁸ Ma már a kutatók számára újabb eszközök is rendelkezésre állnak, ezzel együtt ezen örök tanácsok ma éppígy megszívlelendők, hasonló intelmek hangzanak el az egyetemi első félévi „bevezetés a ... tudomány tudományos módszereibe” című kurzusokon. Az intézményi repozitóriumok pedig elődjüket tisztelhetik „a Budapesti Orvostudományi Egyetem III. sz. sebészeti klinikája (igazgató: prof. B. V. Petrovszkij) Tudományos Munkáinak Gyűjteménye, 1949–1951 [című korpuszban]. Ez a több mint 500 oldal terjedelmű gyűjtemény a klinika munkatársainak 35 dolgozatát tartalmazza magyar és orosz nyelven.”⁸⁹ (Hasonló kiadvány a Kórházi Tudományos Tanács határozata értelmében csak 1962-es tárgyévvel indult el a *Kórházi tudományos munkák gyűjteményei* címen⁹⁰ a mai Honvédkórházban, akkori nevén Magyar Néphadsereg Központi Kórházában.) A hivatkozott közlemények mellett azonban akadt a tudományos munka módszertanának hazai szerzője is; Venkei Tibor orvos alezredes a katonaeorvosi kutatás és a pályázatírás lépéseit, a hazai intézményeket és iratmintákat ismerteti.⁹¹

Tudományos Rendelő és Múzeum⁹²

Az egészségügyi és a könyvtári dokumentáció módszereinek, céljainak ötvözése és a technikai fejlődés – közvetlen impulzusként bizonytal Petroszkij professzor magyarországi tevékenysége, valamint a Nagy Honvédő Háború katonáorvos-történetét feldolgozó monumentális korpusz és a vonatkozó szovjet tapasztalatok – szolgáltatták az alapot a Tudományos Rendelő és Múzeum koncepciójának kidolgozásához, erről tanúskodik számos cikk a *Honvédorvosban*, illetve a *Katonaorvosi Szemlében*. Az 1951. november 8-ai napiparancsban a kórházparancsnok, Dr. Vadász Gyula orvos alezredes Tudományos Rendelő és Múzeum megszervezéséről intézkedett, alosztályvezetőként Dr. Vasvári Jenő orvos főhadnagyot rendelte, kollégája pedig egy laboráns és egy rajzoló lett.⁹³ Vasvári doktor 1953-ig volt a múzeum gondozója⁹⁴, 1953. november 12-étől pedig dr. Birtalan Győző orvos főhadnagy⁹⁵, a későbbi jeles orvostörténész szakíró kapta meg e feladatot. A komplex tudományos szolgáltatás megindításának kezdete 1952. május 26-a volt. A szervezeti egység tevékenységével, feladataival kapcsolatban érdemes idézni az 1952. évi május 24-ei napiparancsból a vonatkozó parancspontot: „A Tudományos Rendelő és Múzeum felöleli a honvédorvosi szolgálat gazdag tapasztalatainak anyagát és annak irodalmát. Tárgya a kórházunkban előforduló ritka vagy tanulságos kóreseteknek és azok bibliográfiájának gyűjtése, mely a honvédorvosi szolgálat fejlődését elősegíti. A kóresetek tisztázásához el kell végezni minden olyan vizsgálatot, ami fontos és szükséges a pontos kórismézéshez. A kórlapokat két példányban kell elkészíteni, fel kell szerelni RTG, EKG, laboratóriumi, kórszövettani és stb. lelettel, esetleg fényképfelvétellel. A kórlap egyik példánya kerül a múzeumba, a másik marad az osztályon. Ugyanakkor mellékelni kell az anyagra vonatkozó bibliográfiát is. A múzeum ezt kartotékozza, rendszerbe gyűjti és az összegyűlt anyagot feldolgozza. A Tudományos Rendelő és Múzeum felölel patologanatomiai preparátumokat, fényképeket, tanulmányokat, rajzokat, a gyakran előforduló betegségek statisztikai adatait és sok más katonai vonatkozású kiállítási tárgyat és dokumentumot. A múzeum mellett levéltár is lesz, mely magában foglalja: honv. orvosi intézmények beszámolóit, dokumentumait, kórtörténeteket, folyóiratokat és más katonai anyagokat, melyeket tudományos feldolgozásnak kell alávetni. A Tudományos Rendelő és Múzeum munkaterve nemcsak a beérkezett anyagok gyűjtése, konzerválása és kiállítása, hanem elsősorban tudományos feldolgozása, rendszerbe foglalása és előkészítése úgy a centralizációra, mint az egyéni elmélyülésre és kutatásra. A múzeum szorosan együttműködik a könyvtárral, mely tartalmazni fog minden kiadott eü. munkát és a honvédorvosi szolgálat munkáját, továbbá jellemző különálló munkákat, katonáorvosi kérdésekkel foglalkozó ki nem adott kéziratokat, plakátokat, rajzokat. A Tudományos Rendelő és Múzeum a jó munka elvégzése érdekében a legszorosabb kapcsolatot veszi fel az osztályokkal. Az osztályvezető orvos jelenti a Tudományos Rendelőnek az egyes érdekes kóreseteket, melyet

Petrowszkij professzor és magyarországi tolmácsa dr. Bucšina Olivér katonaeorvos

úgy vél, hogy a múzeumba való, azonkívül a Tudományos Rendelő és Múzeum munkaterve szerint a vezető orvos naponta meglátogatja az egyes osztályokat és megbeszéli a vezető orvosokkal az általuk észlelt és a múzeumba való eseteket. Az anyagot az itt lévő káderek, úgy a szigorló orvosok, mint a középkáderek oktatásához fel kell használni.”⁹⁶

A kollekció tehát a kórházban folyó gyakorlati gyógyító tevékenységet, a tudományos kutatást és az oktatást támogató komplex információs központ, bázis volt, amely a jelenre és a jövőre fókuszált. Mindamellet katonaorvos-tudományi szakmatörténeti vizsgálódások alapját is képezte, és ebben a minőségében a szakmai szocializációnak vált alapintézményévé. A tudománytörténet még az Országos Honvédorvosi Tudományos Értekezletek (1952. március 3–4.⁹⁷ és 1954. március 3–5.⁹⁸) tematikájában is megjelent, az 1954. évi rendezvényhez Marosi Lászlónak, dr. Fiam Bélának és dr. Birtalan Győzőnek köszönhetően orvostörténeti kiállítás⁹⁹ is csatlakozott. A bemutatott anyag összeállításáért a munkatársak Egészségügyi Csoportfőnöki dicséretet kaptak.¹⁰⁰ A Tudományos Rendelő és Múzeum – éppúgy, mint a kórházi és a katona-egészségügyi tudományos munka előbb már ismertetett háttere – megfontolt szakmai alapokon nyugvó koncepció alapján jött létre, kialakítása a politikai érdekelttség, célkitűzések mellett is modern, hasznos és célirányos. Tanulságos röviden összevetni a gyűjtemény terében felsorolt információforrásokat, dokumentumtípusokat az orvostudomány oktatásában és művelésében ma, a XXI. században használatos modern kútfőkkel, szolgáltatásokkal. A Tudományos Rendelő és Múzeum magában foglalta a betegdokumentációkat és leleteket, a vonatkozó szakirodalom bibliográfiáit, statisztikákat, a preparátumokat és képanyagot. Tehát a gyakorlati gyógyító mun-

ka tapasztalatait, esetismertetéseket, szakirodalmi forrásokat, szakmai irányelveket, protokollokat, különféle, akkori modern technikájú illusztrációs anyagokat. A technika szintjén a mai lehetőségek összehasonlíthatatlanul színesebb szolgáltatásrendszert tesznek lehetővé, az ötlet azonban majdhogynem változatlan. Hasonló logikával felépített információszolgáltatásokkal találkozhatnak a kutatók, ha felkeresik a Clinical Key, az Up To Date, DynaMed Plus, vagy a folyamatosan gyarapodó magyar „testvérük”, a NOTA (Napivizit Orvosi Tudástár) honlapját, illetve belekattintanak a jelentős hazai és külföldi orvosi könyvkiadók e-könyvkínálatába; ezt a szerepet töltik be manapság a multimédiás oktatóanyagok és a 3D-s ábrázolások, atlaszok online és offline változatai.

A Róbert Károly körüti Kórház az újrainítástól számított első évtizedben láthatóan sok figyelmet, szaktudást és anyagi erőforrást fordított tudományos infrastruktúrájának kiépítésére és fejlesztésére, az 1950-es évek derekára azonban az ágazati irányítás felsőbb szintjén elfogyt a lendület.

1956. április 19-én dr. Uray Gyula egészségügyi csoportfőnök, a katonaegészségügy egészségért felelős orvos ezredes levélben fordult Hazai Jenő vezérőrnagy, politikai főcsoportfőnökhöz, amelyben az anyagiak csökkenése miatt emelt szót. 1952 és 1956 között a külföldi szakkönyvek és szakfolyóiratok beszerzési kerete egyötödére csökkent, ami a hidegháború időszakában, „különösen a tömegpusztító fegyverek megjelenése folytán”, egyre jobban ellehetetleníti a katonaeorvosi kutatásokat. A korabeli belpolitikai helyzet ismeretében érthető, hogy még a megfogyatkozott kereten belül is hatványozott arányban apadtak el a nyugati kiadványokra fordítható összegek, bár ez éppen ellentétes volt a védelem-/biztonságpolitikai és védelem-egészségügyi szempontokkal. „Ezért – olvasható a levélben – a sugárbiológiai kutatásokkal foglalkozó könyvek egyáltalán nem állnak rendelkezésünkre”. Emellett az egészségügyi csoportfőnök a külföldi tanulmányutak nagyobb arányú támogatását is kérte, például állítva a hadvezetés elé a szocialista tábor országait: „tudomásunk van arról, hogy a szovjet és népi demokratikus katonaeorvosok viszonylag gyakran és nagy számban járnak külföldi tanulmányutakra” – szól a megcáfolhatatlan érvelés.¹⁰¹

A pénzügyi háttér elégtelen volta miatt végül megszűnt a komplex információs bázis, a dokumentációs tevékenység és a Tudományos Rendelő és Múzeum a spórolás áldozata lett; ezt bizonyítja, hogy a kórház működésével kapcsolatos fennmaradt levéltári iratokban 1956 után már nem esik szó ezekről. A Tudományos Rendelő és Múzeum ma már ebben a formában nem létezik, de létjogosultsága, mindezen forrástípusok szükségessége most is megkérdőjelezhetetlen, egyes eszközei, feladatai más-más, modern formában élnek tovább, így figyelemre méltó e régi koncepció, a katonaeorvosi kutatások és praxis történetének ezen kevésbé ismert momentuma.

A Tudományos Könyvtár lehetőségeihez mérten biztosítja a munkatársak részére a legfontosabb nyomtatott és elektronikus szakirodalmi forrásokat, adatbázisokat; a hazai katonai orvosi szakcikket a Magyar Orvosi Bibliográfia regisztrálja, a külföldi publikációkról pedig számos orvosi adatbázisban, folyóiratcsomagban tájékozódhatnak az érdeklődők. A kórház- és katonai orvostörténeti értékű régi műszerek, eszközök, tárgyi relikviák egyrészt a Magyar Honvédség Egészségügyi Központ Tünde utcai telephelyén az Egészségügyi Felkészítő és Továbbképző Intézetben található Csapat-történeti Múzeumban vannak, de a kórházi osztályok saját múltjuk emlékét is megőrzik néhány tárlóban kialakított gyűjteményükkel. A 2007-ben lezajlott intézményi integráció során egyesült tagkórházak történetéről a szakrendelő épületében lévő tárlat szolgál információkkal.

A szakmai munka helyi írásos emlékei, a leletek és a betegdokumentációk ma a MedWorkS-ben kerülnek archiválásra, a Patológia osztály a vizsgálati eredmények, a boncolási és szövettani leletek mellett törvényi kötelezettségének megfelelően és lehetőségeinek keretei között megőrzi a vizsgált szövetek paraffinos blokkjait, illetve a metszeteket tartalmazó tárgylemezeket.

A Magyar Honvédség Egészségügyi Központ Védelem-egészségügyi Igazgatóság Tudományos Kutató és Laboratóriumi Intézet Tudományos Könyvtára és a tudományos munkát segítő korábbi intézmények, együttműködések, tevékenységek 1940-es, 1950-es évekbeli története jól illusztrálja, hogy a katonai kórház az orvosi gyógyító, kutató, oktató tevékenységhez – minden politikai ráhatás mellett és ellenére – a korabeli legfrissebb hazai és külföldi (nyugati és keleti) szakirodalmat igyekezett rendelkezésre bocsátani munkatársai számára. Az MH EK Tudományos Könyvtára mai gyűjteményében már csak elvétve találhatók meg ezen korszak szellemi relikviái, a leltárkönyvek, a régi katalógus. Néhány lappangva megmaradt korai „szovjet” katonai orvosi szakkönyv emlékeztet a (fél-rég)műltra, a Hadtörténelmi Levéltár iratai az igazi tanúi a mai modern könyvtár e korszakának.

Jegyzetek

1. *A tudományos munka megszervezése*: Petrovskij prof. előadása és irodalmi adatok alapján összeállította: Dr. János György orvosalezredes = Honvéddorvos. 1952. 866. p.
2. Kirchenberger, Salomon: *Chronologische Tabellen zur Geschichte des k. und k. österreichisch-ungarischen Militär-Sanitätswesens*. Wien, Josef Šafář, 1896. 15. p.
3. Részletesebben vö. Pogányné Rózsa Gabriella: *A Honvédkórház 120 éve = 120 years of the Military Hospital*. Budapest, Zrínyi, 2019. 352 p.
4. Wien : K. k. Hof- und Staatsdruckerey, 1808.
5. Wien : K. k. Hof- und Staatsdruckerey, 1815.
6. Vö. Kirchenberger, Salomon: *Geschichte des k. und k. österreichisch-ungarischen Militär-Sanitätswesens*. Wien: Josef Šafář, 1895. 150–158. p.

7. Kiss Gábor: *Honvéd, valamint császári és királyi egészségügyi intézmények az első világháború idején.* = Orvostörténeti Közlemények. 196–197. p. Budapest: Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár, 2006. 192. p.
8. *Anleitung für die Anlage für neu zu erbauenden Garnisons-Spitälern.* Wien: K. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1879.
9. A könyvtár könyvállományának leltárkönyve. Budapest, 1954. jan. 1. Folyóiratok nyilvántartási könyve. Budapest, 1954. szept. 25.
10. *A Honvéd Központi Kórház Orvosi Könyvtárának folyóiratai* = Honvédorvosi Közlemények. 1949. 36–37. p.; *A Honvéd Központi Kórház Orvosi Könyvtárába járó folyóiratok pótljegyzéke* = Honvédorvosi Közlemények. 1949. 159–160. p.
11. János György – Pastinszky István – Marcell István: *A Központi Katonai Kórház 30 éve a felszabadulás után* = Honvédorvos. 1975. 95. p.
12. Kovács László: *A pszichiátriai ellátás története a Honvédkórházban* = Honvédorvos. 2012, 3/4. 122. p. ; *A magyar katonai ellátó (hadtáp) szolgálat története. Az ősbazától 1949-ig.* Nagy Sándor [et al.]. Budapest: Zrínyi, 1984. 576. p.
13. *A magyar katonai ellátó (hadtáp) szolgálat története. Az ősbazától 1949-ig.* Nagy Sándor [et al.]. Bp. : Zrínyi, 1984. 576. p.
14. 6/kt.1945. Bp., 1945. jún. 2. Hadtörténelmi Levéltár [továbbiakban: HL]. X. 5. Honvéd Központi Katonai Kórház [továbbiakban: HKKK]. 1945.
15. 86/kt. 1945. Bp., 1945. júl. 14. HL. X. 5. HKKK. 1945.
16. Kurucz Tibor: *Összefoglaló a Katonai Egészségügyi Szolgálat történetéről. 1944–1948.* Budapest, 1983. HL. Különgyűjtemény. MN történet. II/B-25. fol. 20.
17. Pogányné Rózsa Gabriella: *Historia domus: 1945–1950: Források és adalékok a Magyar Honvédség Egészségügyi Központ Tudományos Könyvtára és a Honvédorvos című szakfolyóirat történetéhez* = Könyvtári Figyelő, 28. (64.) 2018. 391–401. p.
18. Kurucz Tibor: *Összefoglaló a Katonai Egészségügyi Szolgálat történetéről. 1944–1948.* Budapest, 1983. HL. Különgyűjtemény. MN történet. II/B-25. fol. 20.
19. Vö. Kivonat a 85. sz. napiparancsból. Budapest, 1948. ápr. 12. HL. X. 5. HKKK. 1948.
20. Részletesebben vö. Pogányné Rózsa Gabriella: *Honvédkórház 120 éve = 120 years of the Military Hospital.* Budapest, Zrínyi, 2019. 97–102. p.
21. 347/Kt.-1946. Bp., 1946. szept. 2. HL. X. 5. 1946. HKKK.
22. 1949. évi 244. parancs. Bp., 1949. okt. 20. HL. MN. 1949/NY. Honvéd Központi Kórház
23. 361/Kt. 1948. Tájékoztató jelentés. Bp., 1948. dec. 31. HL. X. 5. 1948. HKKK.
24. 6.100/Eln. Kfcs. X. o.-1949. Bp., 1949. febr. 22. HL. MN. 1949./T. MN. KK.
25. 1949. évi 58. parancs. Bp., 1949. márc. 10. HL. MN. 1949/NY. HKK.
26. 606.281 szám Afcsf. 4. ö. /eü./ 1949. sz. Bp., 1949. febr. 14. HL. MN. 1949/T. MN. KK.
27. 0428/kt.-1950, 0429/kt.-1950 és 0430/kt.-1950. számok. Bp., 1950. ápr. 13. HL. MN. 1950/T. MN. KK.
28. Vö. az 1949–1950. évi parancsokat. HL. MN. 1949./T. MN. KK. és HL. MN. 1950/T. MN. KK.
29. *Egyesületi ügyek* = Honvédorvos. 1929/1930. 15. p.
30. Vö. *Honvéd Orvosok Tudományos Egyesülete.* Budapest Főváros Levéltára. Budapest egyesületei In: Hungaricana. <http://archives.hungaricana.hu/hu/archontologia/53644/> (Letöltés dátuma: 2018. március 17.)

31. Vö. a Honvédorvosi Közlemények 1949. évi 1–3. szám kolofonját, illetve a Honvédorvosi Szakcsoport jegyzőkönyvkivonatait = Honvédorvosi Közlemények. 1949. 162. p.
32. Részletesebben vö. Pogányné Rózsa Gabriella: A Honvédorvostól a Honvédorvosig: Jubileumi visszatekintés az egyetlen magyar katonaoorvosi szakfolyóirat 130 évére = Orvosi Könyvtárak. 2018. 4. 15–34. p.
33. 1948. évi 266. sz. parancs. Bp., 1948. nov. 19. HL. X. 5. HKK. 1948.
34. Vö. Honvédorvos. 1949–1957.
35. János György: *A Honvédorvos 1949–1973-ig* = Honvédorvos. 1975. 307–308. p.
36. Weil Emil: *Bevezető* = Honvédorvosi Közlemények. 1949. 1. p.
37. 94/kt. 1945. HL. X. 5. HKK. 1945. A könyvtári állományok megrostálására a Budapesti 1. Honvéd Kerületi Parancsnokság 3350/eln. vk.-1945. számú iratában módszertani javaslatokat, illetve csatolt könyvjegyzéket is kiadott.
38. Vö. *Anleitung für die Anlage für neu zu erbauenden Garnisons-Spitälern*. Wien, 1880.
39. 215/kt.-1946. Bp., 1946. máj. 4. HL. X. 5. HKKK. 1946.
40. 120 kt./1947. sz. Bp., 1947. márc. 8. HL. X. 5. HKK. 1947.
41. 1948. évi 156. sz. parancs. Bp., 1948. júl. 9. HL. X. 5. HKK. 1948.
42. 1948. évi 240. sz. parancs. Bp., 1948. okt. 19. HL. X. 5. HKK. 1948.
43. 1949. évi 5. sz. parancs. Bp., 1949. évi. jan. hó 7-én. HL. X. 5. HKK. 1949/Ny.
44. *A Honvéd Központi Kórház Orvosi Könyvtárának folyóiratai* = Honvédorvosi Közlemények. 1949. 36–37. p. ; A Honvéd Központi Kórház orvosi könyvtárába járó folyóiratok pótljegyzéke = Honvédorvosi Közlemények. 1949. 159-160. p.
45. Kurucz Tibor: *Összefoglaló a Katonai Egészségügyi Szolgálat történetéről: 1944-1948*. Budapest, 1983. HL. Különgyűjtemény. MN történet. II/B-25. fol. 32.
46. A HM 03250/Htpszf. Eü. Csf-ség 1952. sz. levele. Bp., 1952. okt. 13. HL. X. 5. HKK. 1952/T.
47. Farádi László: *A honvédorvos a szocializmus építője* = Honvédorvos. 1950. 378. p.
48. Vö. 1950. évi 81. parancs. Bp., 1950. ápr. 7. HL. X. 5. 1950/T. MN. KK.
49. 01339/Közp. Kórh. Pol. Ti.-1950. Bp., 1950. okt. 2. HL. MN. 1950/T. MN. KK.
50. 1948. évi 68. sz. parancs. Bp., 1948. márc. 23. HL. X. 5. HKK. 1948.
51. 1949. évi 14. sz. parancs. Bp., 1949. jan. 18. HL. X. 5. HKK. 1949.
52. 1949. évi 65. sz. parancs. Bp., 1949. márc. 19. HL. X. 5. HKK. 1949.
53. 1950. évi 73. sz. parancs. Bp., 1950. márc. 28. HL. X. 5. HKK. 1950/T.
54. 1950. évi 223. sz. parancs. Bp., 1950. szept. 24. HL. HKK. 102/03.
55. 06739/Htpszf. M.o.-1952. Bp., 1952. dec. 26. HL. X. 5. HKK. 1952/T.
56. 0330/1954. Bp., 1954. máj. 17. HL. MN. 1954/T. MN. KK.
57. 1955. évi 06. titkos parancs. Bp., 1955. febr. 8. HL. MN. 1967/T. MN. KK.
58. 1956. évi 015. titkos parancs. Bp., 1956. máj. 18. HL. MN. 1967/T. MN. KK.
59. 1957. évi 18. titkos parancs. Bp., 1957. máj. 13. HL. MN. 1967/T. MN. KK.
60. 03/ksz.-1957. Bp., 1957. jan. 8. p. 8. HL. MN. 1959/T. KK.
61. 1956. évi 256. parancs. Bp., 1956. nov. 1. HL. MN. 1956. MN. KK. 102/03.; 013/ksz-1957. Bp., 1957. jan. 19. 1–2. o. HL. MN. 1959/T. KK.
62. 1948. évi 116. parancs. Bp., 1948. máj. 31. HL. X. 5. HKK. 1948.
63. 1948. évi 68. parancs. Bp., 1948. márc. 23.; 1948. évi 219. parancs. Bp., 1948. szept. 24. HL. X. 5. HKK. 1948.; 1952. évi 2. parancs. Bp., 1952. jan. 3.; 1953. évi 246. parancs. Bp., 1953. okt. 21.; 1952. évi 253. parancs. Bp., 1952. okt. 27. HL. MN. 1952. MN. KK. 102/03.

64. 1948. évi 68. sz. parancs. Bp., 1948. márc. 23. HL. X. 5. HKK. 1948.
65. 1948. évi 116. parancs. Bp., 1948. máj. 31. HL. X. 5. HKK. 1948.
66. 116. sz. parancs. Bp., 1948. máj. 31. HL. X. 5. HKK. 1948.
67. 219. sz. parancs. Bp., 1948. szept. 24. HL. X. 5. HKK. 1948.
68. 1949. évi 232. sz. parancs. Bp., 1949. okt. 6. HL. X. 5. HKK. 1949.
69. 0368/Htpszf. IV. Csf-ség-1950. Bp., 1950. márc. 13. HL. X. 5. HKK. 1950/T.
70. Goriupp Alisz: *A katalógus szerkesztése, különös tekintettel az olvasói katalógusokra* = A Könyvtáros, 3. évf. 1953. 1. sz. 7. p. Részletesebben. A kérdéssel kapcsolatban részletesebben vö. Pogányné Rózsa Gabriella: *Domanovszky Ákos katalogizáláselméleti munkássága valamint szerepe a hazai és nemzetközi egységesítésben és szabványosításban: Doktori disszertáció*. Budapest, 2004. 128. p., 137–139. p.
71. 1953. évi 63. sz. parancs. Bp., 1953. ápr. 10. HL. MN. 1953. MN. KK. 102/03.
72. 219. sz. parancs. Bp., 1948. szept. 24. HL. X. 5. HKK. 1948.
73. 1948. évi 240. sz. parancs. Bp., 1948. okt. 19. HL. X. 5. HKK. 1948.
74. 1949. évi 129. sz. parancs. Bp., 1949. jún. 1. HL. X. 5. HKK. 1949
75. 1950. évi 73. sz. parancs. Bp., 1950. márc. 28. HL. X. 5. HKK. 1950/T.
76. 1950. évi 266. sz. parancs. Bp., 1950. szept. 4. HL. X. 5. HKK. 1950/T.
77. Vö. *Honvédorvosi Szakcsoport jegyzőkönyvkivonatai* = Honvédorvos. 1949. 162–163. p.
78. 1948. évi 266. sz. parancs. Bp., 1948. nov. 19. HL. X. 5. HKK. 1948.
79. 1953. évi 97. sz. parancs. Bp., 1953. ápr. 27. HL. MN. 1953. MN. KK. 102/03
80. Sallai István – Sebestyén Géza: *A könyvtáros kézikönyve*. Budapest: Művelt Nép, 1956. 34. p.
81. Vö. Kégli Ferenc: *Hatvan éve alakultak meg a szakmai dokumentációs központok* = Könyvtári Figyelő, 19. (55.) 2009. 446. p.
82. Palotai Mária: *Korszakok egy könyvtár életében. Az Orvostudományi Dokumentációs Központtól az Egészségügyi Stratégiai Kutatóintézetig* = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 52. évf. 2005. 7–8. sz. 355. p.
83. 1948. évi 240. sz. parancs. Bp., 1948. okt. 19. HL. X. 5. HKK. 1948.
84. 1948. évi 266. sz. parancs. Bp., 1948. nov. 19. HL. X. 5. HKK. 1948.
85. 1948. évi 284. sz. parancs. Bp., 1948. évi. dec. hó 11. HL. X. 5. HKK. 1948.
86. Borisz Vasziljevics Petrovskij (1908–2004) jelentős háborús tapasztalatokkal rendelkező orosz katonaeorvos, aki 1949 és 1951 között a Budapesti Orvostudományi Egyetem III. számú Sebészeti Klinikájának volt vezetője. Jelentős oktatói tevékenységet fejtett ki Magyarországon és hazájába visszatérve is, nevéhez fűződik a szovjet orvosképzés megreformálása. 1965 és 1980 között egészségügyi miniszter. Vö. Lichtermann, Boleslav: *Boris Petrovsky: Innovative surgeon who became a health minister in the former Soviet Union under Leonid Breznev* = British Medical Journal Vol. 328. 2004. June 05. 7452. No. 1381. p.
87. *A tudományos munka megszervezése*. (Petrovskij prof. előadása és irodalmi adatok alapján összeállította: Dr. János György orvosalezredes) = Honvédorvos. 1951. 871. p.
88. János György: *A Petrovskij klinika tudományos konferenciájának tanulása* = Honvédorvos. 1951. 547. p.
89. János György: *A Petrovskij klinika tudományos konferenciájának tanulása* = Honvédorvos. 1951. 545. p.
90. 1963. évi 267. sz. parancs. Bp., 1963. nov. 14. HL. MN. 1968. MN. KK.
91. Venkei Tibor: *A katonaeorvosi tudományos munkáról* = Katonaorvosi Szemle. 1953. 902–913. p., 1188–1193. p.

92. Vö. Pogányné Rózsa Gabriella: „Tudományos Rendelő és Múzeum” a Honvéd Központi Kórházban = Honvédorvos. Megjelenés alatt.
93. 1951. évi 070. sz. titkos parancs. Bp., 1951. november 8. HL. MN. 1967/T. MN. KK.
94. 1953. évi 171. sz. parancs. Bp., 1953. júl. 25. HL. MN. 1953. MN. KK. 102/03.
95. Kivonat a Magyar Népköztársaság honvédelmi miniszterhelyettesének 01610 számú parancsából. Bp., 1953. nov. 12. HL. XIII. MN. 1953/T. Honvéd Egészségügyi Tudományos Kutató Intézet.
96. 1952. évi 121. sz. parancs. Bp., 1952. máj. 24. HL. MN. 1952. MN. KK. 102/03.
97. 1952. évi 38. sz. parancs. Bp., 1952. febr. 14. HL. MN. 1952. MN. KK. 102/03.
98. 1954. évi 43. sz. parancs. Bp., 1954. febr. 20. HL. MN. 1954. MN. KK. 102/03.
99. 1954. évi jan. havi munkaterv. Bp., keltezés nélkül. HL. MN. 1954. MN. KK. 102/03.
100. 138/1954. Bp., 1954. márc. 31. HL. MN. 1954/T. MN. KK.
101. HM Egészségügyi Csoportfőnökség 0157/1956. Bp., 1956. ápr. 19. HL. MN. 1956/T. KK.

A cikkben látható képek a szerző felvételei.

A Csapattörténeli Múzeum részlete

Vasné Tóth Kornélia

Nemzetközi ex libris kiállítás a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár kőbányai részlegében és a Kőrösi Galériában

Idén, 2019-ben ünnepeljük a Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület (KBK) fennállásának 60. évfordulóját. Ez alkalomból az egyesület „KBK 60” címen nemzetközi pályázatot írt ki, mely megjelent a *Kisgrafika* folyóirat 2018/2. számában, az alábbi szövegezéssel:

„2019-ben ünnepli a magyar ex libris egyesület (mai nevén Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület) megalakulásának 60. évfordulóját. Ezt az évfordulót egy nemzetközi ex libris kiállítással szeretnénk emlékeztetnéssé tenni. A kiállítási pályázaton részt vehet minden művész a világ bármely országából. A hagyományos grafikai technikák (magas-, mély- és síknyomású eljárások) mellett a számítógépes grafikák is elfogadottak. Fotó, egyedi rajz, fénymásolat nem elfogadható. Az ex libris mérete nem lehet nagyobb 17 cm-nél, a papírméret pedig A4-es (29,7×21 cm-es) formátumnál. A témaválasztás kötetlen. Az ex librisnek valóságos személy nevét kell tartalmaznia. In memoriam lap is elfogadott. Minden grafikai lapnak kötelezően kell tartalmaznia a KBK–60 felíratot. Egy személy 3 különböző ex libriszel pályázhat [...].”

A kiírt pályázatra nemzetközi szinten nagy érdeklődés mutatkozott, 26 országból 103 művész (és 47 egyetemi hallgató, diák) 257 művel nevezett. A beküldött anyag nagy része európai országból érkezett (Ausztria, Belgium, Bulgária, Bosz-

nia-Hercegovina, Fehéroroszország, Franciaország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Németország, Norvégia, Olaszország, Oroszország, Románia, Svédország, Szerbia, Szlovénia, Ukrajna), emellett az eurázsiai Törökországból, Ázsiából (India, Japán) és Amerikából (Argentína, Brazília, Kanada, Mexikó) is küldtek grafikákat. A külföldi országok közül kiemelkedik Törökország, ahonnan 20 művész és 47 diák indult, majd Argentína és Ukrajna következik, 9-9 művész alkotásával. Romániából és Szerbiából 6-6, Lengyelországból 5 alkotó pályázott. Négy-négy művész küldte be munkáját Japánból, Olaszországból, 3-3 alkotó pályázott Fehéroroszországból és Oroszországból. Németországból két művész, a többi országból 1-1 alkotó indult. A szereplő grafikusok közül kiemelnek néhányat, az országok betűrendjében haladva (részletes áttekintés, az összes ország és név felsorolásával a KBK 60 pályázathoz és kiállításhoz kapcsolódó katalógusban szerepel):

- Argentínából Marcelo KOPP és Mauricio SCHVARZMAN;
- Belgiumból Martin R. BAEYENS;
- Bosznia-Hercegovinából Husein SJJIVO;
- Brazíliából Jussara PIRES;
- Bulgáriából Snezhina BISSEROVA;
- Fehéroroszországból Vlagyiszlav KVARTALNIJ és Igor SZIDORENKO;
- Franciaországból Frédéric KUHLMANN;
- Indiából Arvind SHAMA;
- Japánból MOTOKO Suenaga és SANO Takao;
- Lengyelországból Rajmund ASZKOWSKI, Marcin CZIOMER, Pawel DELEKTA és Pawel STAŃCZYK;
- Mexikóból Emilio Carrasco GUTIÉRREZ;
- Németországból Ella GERSCHANOVICH és Andreas RAUB;
- Norvégiából Torill Elisabeth LARSEN;
- Olaszországból Marianna ANTONACCI, Marino GRASSI, Marcela MIRANDA;
- Oroszországból Anasztaszija LUNKEVICS és Jaroslav MAKAROV;
- Romániából a magyar származású BALAJTI Károly mellett többek között Alexandru JAKABHÁZI és Ovidiu PETKA;
- Szerbiából BALLA Magdolna, BOROS György és Ivana VIDIĆ;
- Szlovéniából SALAMON Árpád;
- Törökországból a sok pályázó közül néhány példa: Ertan AKTAS, YAĞMUR Büşra BAYRAK, Mustafa BAYRAM, Nurten ERDOĞAN, Doç. Musa KÓKSAL, Bírşen LIMON, Doç. Prof. Alı Atif POLAT, Harun Hılmı POLAT, Doç. Prof. Hikmet ŞAHİN, Sena SENGİR, Gözde YILDIZ és Fedail YILMAZ;
- Ukrájából Leontyij HRINYUK és Valentyin SALIHA.

Hazánkat tizenheten képviselték, köztük Bakacsi Lajos, Bálint Ferenc, Bugyi István József, Czakó Petra, Havasi Tamás, Kelemen Dénes Lehel, Kerékgyártó

László, Kőhegyi Gyula, Le Cintia Lan, Molnár Icsu István, Oláh Csenge, Őri János, Palásti Erzsébet, Réti András, Ürmös Péter, Varga Edit és Vén Zoltán.

A benyújtott művek technikáját tekintve is nagy a változatosság, a magasnyomású lapok, a fametszet (X1, X2) és a linómetszet (X3) mellett szép számban szerepelnek mélynyomású, rézkarc (C3), hidegtű (C4), aquatinta (C5) alkotások is. Emellett arányaiban jelentős a modern számítógépes grafika, különösen a török művek esetén. A digitális kor képisége, képalkotása és a hagyományos sokszorozó grafikai módszerekkel történő képalkotás tehát jól megfér egymás mellett, érthető módon, hisz több alkotó már a digitális kor szülötte. A képanyag a hagyományos és a digitális technikát egymás mellett, nem egymást kizárva mutatja be, mindegyik értéként jelenik meg, alkalmazkodva a mai kor kihívásaihoz.

Emilio Carrasco Gutiérrez (MEX) linómetszete, X3 (2018), 160×135 mm

A műveket összeköti a kötelezően előírt „KBK 60” felirat, és hogy zömmel a közelmúltban, 2018–2019-ben készültek, de van néhány év nélküli és 2017-es is. A grafikusok közt jelentős számban képviselteti magát a férfiak mellett a női nem. Az alkotásoknak nem volt kötött tematikája, így a művek téma- és formavi-

lága nagyon változatos, az absztrakttól a figurális ábrázolásokig, a betűgrafikáktól az egész történetet elbeszélő alkotásokig. Általánosságban megállapítható, hogy a kompozícióban kevés alkotás esetén figyelhető meg közvetlenül a 60-as számra, a Kisgrafika Barátok Köre egyesületi életére, a magyar viszonyokra való reflektálás, ez főként a magyar grafikusok alkotásain jellemző. A külföldiek közül ritka kivétel a francia Frédéric Kuhlmann tipografikus ex librise Ürmös Péter nevére, a török Emine Özdemir alkotása a szegedi dómmal, az ukrán Valentyn Saliha ex librise a Magyar Nemzeti Múzeum számára.

Havasi Tamás linómetszete, X3 (2018), 103×135 mm

A magyar alkotók közül Molnár Icsu István faszerű ábráján hangsúlyozódik az eltelt hat évtized (a lomb, a hat különféle struktúrájú levél egy-egy évtizedet szimbolizál), és a KBK-alapítás éve, 1959 is. Bakacsi Lajos in memoriam lapja a szegedi Rác Mária gyűjtő nevére a KBK három ismert, mára már elhalálozott ex libris gyűjtőjének állít emléket: Katona Gábornak (1906–1998), Lippóczy Miklós-nak (1913–2004) és Kovács Józsefnek (1915–1996). Havasi Tamás linómetszete Vasné dr. Tóth Kornélia számára az ex libris gyűjtők táborát, a cserefolyamatot mutatja be, a gyűjtők asztalánál zajló tevékenységet kombinálva Michelangelo: *Ádám teremtése* című képével. A nagyító (látóterében a „KBK 60”-nal) játékosságot visz a képhe. Lapok hullanak a földön fekvő kürtre Ürmös Péter rézkarc-akvatinta lapján, egyiken kiolvasható a „KBK 60” felirat. Az egyesület egykori elnökének, König Róbertnek állít emléket tüzes paripával Palásti Erzsébet elektrografikája. Kerékgyártó László számítógépes betűgrafikája, középpontjában a „KBK 60” felirattal, a KBK egykori és jelenlegi tagjainak név szerinti felsorolásával reflektál a 60 évre. Kőhegyi Gyula alkotása száldúcmetset technikával készült, a kétosztatú, két dúcrról metszett grafikában kiemelt helyet kap a „KBK 60” felirat

(nyomdagépet imitáló vörös táblácskában), melyet a fekete–vörös színkontraszt tesz még hangsúlyosabbá. A szlovéniai Salamon Árpád „ajándécsomagot” nyújtott át a KBK 60-ra, a KBK betűi ezúttal masniként funkcionálnak. Oláh Csenge és Varga Edit alkotásán fő szerepet kapnak a könyvek, Balajti Károly pedig egyik ex librisén megalkotta a KBK 60. születésnapj könyvét.

Ábrájában nem utal az évfordulóra Bálint Ferenc rézkarc-aquatinta alkotása, mely Sárkányölő Szent György alakját idézi, a grafika a szegedi Sárszegi György nevére szól. Réti András groteszk, szurreális víziót mutat be, hasonlóan Vén Zoltán műve, mely Van Gogh *Női portré* című művének továbbgondolása, az ex librisen látható nő kezében borítékot tart, levágott füllel, mely a festő öncsonkítására utal. Bugyi István József linómetszetű ex librise Berze Imre székely szobrász számára készült. Az alkotás a szobrászat tényének egy általánosabban vett megfogalmazása: a szobrász üti a követ, amelyből már körvonalazódik egy női alak. A sűrű vonalháló és egyéb képépítő elemek általánosan is jellemzik a grafikus munkáit.

A külföldi grafikák közül kiemelem a fehérországi Igor Szidorenko rézkarcát vitorlášhajóval, női kalózzal, a lengyel Pawel Delekta fogaskerekekkel működő gépezetét, melyben képletesen a sokféle pénznem forgatja a világot. A német Andreas Raub alkotása a manierizmus művészetét, az olasz Giuseppe Arcimboldo (1527–1593) stílusát idézi, akinek híres arcképei növényekből, gyümölcsökből, állatokból tevődnek össze. Ezzel egyfajta szurreális világot teremt. Ella Gerschanovich a prágai 37. FISAE kongresszusra (2018) utalóan a német nyelven alkotó cseh születésű író, Kafka portréját emelte be a kompozícióba.

Több grafika állatmotívumokat állít középpontba, erre példa az oroszlan Marianna Antonacci, a kakas Marino Grassi, a hal Marcela Miranda, az egér Fedail Yilmaz, a szarvas Torill Elisabeth Larsen alkotásán. A japán Motoko Suenaga rézkarc ex librisén a Japánban nagy kultusznak örvendő macska épül be a körkörös vonalakból álló kompozícióba. Gabriel García Márquez Nobel-díjas kolumbiai írónak is emléket állít egy grafika kakassal, az ukrán Leontyij Hrinjuk alkotása. Emellett a grafikákon fellelhetők még épületábrázolások, nőalakok, anya gyermekével, mozgó harisnyás lábak, repülő toll stb. A humor, a tánc, a vigasság éppúgy megjelenik a lapokon, mint a drámaiság, az előbbire kiemelkedő példa az argentin Mauricio Schvarzman, utóbbira a török Hikmet Şahin alkotása.

A nemzetközi kiterjedésű pályázati anyag amellet, hogy méltó emléket állít a 60 éves KBK-nak, egyúttal sajátos körképet ad napjaink ex libris művészetéről, céljairól, törekvéseiről. A változatos technikával megalkotott művek tanúbizonyosságai a XXI. század grafikai törekvéseinek és esztétikai szemléletünk újrafogalmazásának. A pályázati anyag második részében szereplő archív nyomatok pedig a hazai gyűjtők anyagán keresztül az elmúlt évtizedek magyar kisgrafikaéletét reprezentálják.

A 2019. október 8-án a Kőrösi Csoma Sándor Kőbányai Kulturális Központ Kőrösi Galériájában és a kőbányai könyvtárban megnyíló „KBK 60” kiállítás Ürmös Péter, Kerékgyártó László és Kőhegyi Gyula grafikusművészek előkészítő munkáját dicséri. A megnyitót Szunyoghy András, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja és Vén Zoltán, a KBK elnöke tartotta, a vendégeket Takács István galériavezető köszöntötte. A könyvtárvezető Kaposi Ildikó személyesen nem tudott jelen lenni, ezért írásban üdvözölte a kiállítás résztvevőit. A tervek szerint a tárlat Budapest után bemutatásra kerül Szegeden és Pápán is.

A kiállításon szereplő művekből válogatás látható a pályázatra készült kétnyelvű katalógusban (*KBK–60. MMXIX, Hungary – Nemzetközi Ex libris és Kisgrafika Kiállítás / International Ex Libris and Small Graphic Exhibition*, Kisgrafika Barátok Köre Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület, Budapest, 2019, 48 p.), mely 2019 őszére jelent meg, a KBK kiadásában. A kimondottan a pályázatra készült több száz grafika közül válogatottan 110 alkotás szerepel a katalógus első felében, és 36 kép a gyűjtők által beadott anyagból. A nemzetközi kiállítás és katalógusa méltán viszi hírét hazánkon túlra is az ex libris, a kisgrafika műfaját napjainkban is ápoló Kisgrafika Barátok Körének. Együttal a galéria és a könyvtár – mint a kiállításnak helyet biztosító intézmények – közös összefogásának is szép példája.

„KBK 60” kiállítás az FSZEK Kőbányai Könyvtárában

Jegyzet

Az egyesületről bővebben: <http://www.kisgrafika.hu/>

Szeifer Csaba

A könyvtárbuszos szolgáltatás jelene és jövője Magyarországon

Interjú négy megyei könyvtárigazgatóval

Kijelenthető, hogy folyamatos fejlődésben van a magyarországi könyvtárbuszos szolgáltatás. Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint a 2019 szeptemberében átadott egri és miskolci könyvtárbuszok, valamint az, hogy Baranyában és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében már évek óta folyamatos a szolgáltatás. Két páros interjúban négy megyei könyvtárigazgatóval beszélgettünk az eddigi tapasztalatokról és a most induló szolgáltatásokról.

– A bővülő könyvtárbuszos szolgáltatás új belépői: Heves és Borsod-Abaúj-Zemplén megye. Milyen elképzelésekkel vágtak neki intézményeik a könyvtárbusz beszerzésének?

– Tózsér Istvánné (Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár – Heves megye): 2004-ben elkészítettük a Heves megyei könyvtárellátási szolgáltatás szolgáltatásfejlesztési tervét a 2014–2018-as időszakra, amelyet 2016-ban felülvizsgáltunk. Jelenleg 98 Heves megyei kistélepülésen biztosítjuk a KSZR teljes körű szolgáltatásait. Azokon a településeken, ahol a szolgáltató könyvtár minden erőfeszítése ellenére – a helyi önkormányzat gazdasági, pénzügyi problémái, infrastrukturális hiányosságok, vagy megfelelő személy hiánya miatt – nehézségekbe ütközik a minőségi szolgáltatás megvalósítása (a legutóbbi állapotfelmérés szerint 23 településen), élve a pályázati támogatás adta lehetőséggel, könyvtárbuszt terveztünk a Hevestéka rendszerbe beállítani. Intézményünkben a buszos szolgáltatás tervezésekor is minden területen arra törekszünk, hogy megbízhatóan, a lehető legjobban, a helyi igényekhez alkalmazkodva tudjuk feladatainkat elvégez-

ni. A projekt előkészítésekor tekintettel voltunk arra, hogy vannak olyan településeink, ahol vagy a könyvtár alapterülete, az épület állaga nem alkalmas a minőségi szolgáltatások biztosítására - vagy a személyi feltételekben nem feleltek meg a követelményeinknek. Az elmúlt években megtanultunk pályázatot írni, projekteket megtervezni, megvalósítani, pályázati elszámolásokat készíteni. Mindez garancia arra, hogy ezekkel mindenekeelőtt a szakmaiságot képviseljük, az innovatív-kreatív, különleges projekteket valósítsuk meg. Azt gondolom, hogy a könyvtárbusz és a szolgáltatás egészének megtervezése igazán különleges munka volt.

– **Dr. Prokai Margit (II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár – Borod-Abauj-Zemplén megye):** A szolgáltatásnak van múltja nálunk: a megyében először, hatvan évvel ezelőtt, 1959. július 1-jén kezdte meg működését a megyei könyvtár „azürkék színű” művelődési autója, mely a tanyák lakosságához juttatta el a kultúrát, könyveket, ismeretterjesztő előadásokat és filmvetítések formájában. Majd 1960-ban még egy kisebb busz méretű Csepel Diesel kisteherautót kapott a megyei könyvtár a szolgáltatások mobil népszerűsítésére. Ezt követően a speciális könyvtári gépjárművek szolgáltatása sokáig szünetelt, az ezredfordulót követően a mozgókönyvtári ellátás keretében indultak újra. A 2013-tól induló KSZR keretében került sor a Szendrői Önkormányzattól a Mercedes Sprinter megvásárlására, majd az edelényi térségben történő üzemeltetésére. 2019. október 1-től az új nagy könyvtárbusz és egy saját kis könyvtárbusz viszi a szolgáltatásokat, az encsi könyvtárbusz „leáll”. A nagyobb könyvtárbusz sokkal gazdagabb szolgáltatási kínálatot lesz képes nyújtani, a könyv, időszaki kiadványok, audiovizuális dokumentumok és könyvtárközi kölcsönzési lehetőségek mellett széles sávú internet, három számítógép, projektor, tv, KönyvtárMozi és különböző programok, foglalkozások, képzések, oktatások szervezése is lehetővé válik. A kis könyvtárbuszok előnye a hegyvidéki kistelepülésekre való feljutás biztosítása, akár a téli időszakban is. Előnyként alkalmaztuk azt a gyakorlatot is, hogy a mozgásképtelen vagy helyhez kötött idős olvasók számára házhoz szállítottuk a kért dokumentumokat, lehetőséget biztosítottunk egy településen több megállási pontra (például öregek otthona). A nagy busz szolgáltatási képességének gazdagsága indokolta a pályázat benyújtását a szinte kivétel nélkül hátrányos helyzetű, kedvezményezett kistelepülések ellátására. A megyében a nagy és kis könyvtárbusz összesen mintegy 16 ezer lakos könyvtári ellátását biztosítja.

– **Miként zajlott az előkészítés folyamata?**

– **Dr. Prokai Margit:** Mivel 2013-tól már két kis könyvtárbusz működött a megyében, a sajátos földrajzi és településszerkezeti adottságok miatt újraterveztük a kistelepülések könyvtárbuszos ellátását. 2017-ben igényfelmérést és elégedettségmérést végeztünk a buszos szolgáltatást igénybe vevők körében. Feltérképeztük azokat a településeket, ahová a könyvtárbusz biztonságosan el tud jutni, akár a téli időszakban is. Olyan településeket céloztunk meg, ahová a tömegközlekedés

menetrend szerinti buszos járatai is eljutnak. Megkerestük az érintett polgármestereket, felmértük, hogy van-e rá igény és vállalják-e a nagyobb könyvtárbuszt, és erről előzetes megállapodást kötöttünk velük a pályázat benyújtása előtt. A megállóhelyek a kisbuszok számára már rendelkezésre álltak, de közlekedésbiztonsági szempontból nem minden kistelepülésen állt rendelkezésre a megfelelő feltétel (biztonságos leparkolás, áramfelvétel, menetrend szerinti állásidő, megfordulás stb.). A két említett térségből kiválogattuk azokat, ahol biztosítottak a feltételek, így kialakult az a 27 kistelepülést érintő menetrend, amely részben az edelényi, részben az encsi térség településeit foglalja magában. A korábbi kis könyvtárbusz a továbbiakban 30 kistelepülésen viszi tovább a szolgáltatásokat, a két térség területén. A könyvtárbuszos szolgáltatásokban 2013 óta lehetőséget biztosítunk az igény szerinti változtatásra, javaslatokat is megfogalmazunk a települések vezetői számára. Ahol igénylik a közösségi tér létrehozását, lehetőséget biztosítanak könyvtári helyiség kialakítására, a szolgáltatást letétire változtatjuk, ez főként az 501-1000 lakos közötti települések esetén ajánlott. Ezzel a lehetőséggel az évek során minden évben élt 1-2 település.

– **Tózsér Istvánné:** Minden projekt előkészítése rendkívül izgalmas feladat, s akkor lehet jó, ha lehetőleg mindenben tudunk az előzetes igényfelmérés alapján tervezni. A könyvtárbuszos szolgáltatásnál is így történt, és segítségünkre volt, hogy előben is láthattuk a Baranya és a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei szolgáltatásokat. Az érintett települések egytől egyig igent mondtak a megkeresésre, sőt a pályázati kiírás szerint elvárt 20 település számát 23-ra növeltük. Minden településsel együttműködési megállapodásban rögzítettük a feltételeket, a buszmegállók kialakításának technikai paramétereit. Izgalmas időszak volt a könyvtárbusz közbeszerzési pályázatának megfogalmazása, a műszaki-technikai jellemzők összeállítása is. A közbeszerzési eljárás során a megbízást a Tornádó International Jármű- és Gépgyártó Kft. nyerte el. Az elkészült könyvtárbusz az ő igényességük, szakmai megbízhatóságuk eredményeként könnyen üzemeltethető, a céloknak a legapróbb részleteiben is megfelelő jármű. A megfelelő műszaki paraméterek biztosítása mellett célunk volt az is, hogy kívül-belül vonzó, érdekes és látványos járművel tudjunk különleges és innovatív könyvtárbuszos szolgáltatást nyújtani. A busz arculata nem csak belül izgalmas, az oldalfalokon elhelyezett QR-kódok használatával akár már belépés előtt hozzájuthatunk elektronikus dokumentumokhoz, hangoskönyvekhez, videókhöz.

– **A szolgáltatás mindkét megyében 2019 őszén indult el. Milyen menetrend szerint fognak közlekedni a járművek, hogy képzeljük el egy napját a könyvtárbusznak?**

– **Tózsér Istvánné:** A szolgáltatásunk októberben elindult. Előtte, szeptember elején a könyvtárbusz ünnepélyes átadásán Egerben, a Dobó téren is be tudtuk mutatni az egri polgároknak a könyvtár új szolgálatoegységét. A hónap máso-

dik felében a busz a partneriskoláinkba látogatott el, népszerűsítve az iskolai és közkönyvtári szolgáltatásokat, az olvasást, a Nagy Könyves Beavatás programot. A szolgáltatás során minden partnertelepülésen kéthetente 2 órán át tart nyitva a busz. A menetrend kialakításakor előzetesen egyeztettünk a településekkel; a lakosság életkora, szokásai alapján van délelőtti, délutáni és esti nyitvatartás is. A jármű keddtől péntekig járja a megye útjait, hétfőn a belső feladatok, karbantartás, az állomány feltöltése zajlik. A buszon nem kizárólag dokumentumok kölcsonözhetőek, a belső kialakítás alkalmas a KönyvtárMozi programok lebonyolítására, kiscsoportos foglalkozásokra, programokra, számítógép-használatra, oktatásra is. Tehát egy szolgáltatási nap igazán sokszínű lehet, mint ahogyan abban bízunk, hogy könyvtárbuszunk a megye útjait járva új szint, új lehetőségeket visz mindent érdeklődő számára.

– **Dr. Prokai Margit:** A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei nagy könyvtárbusz 2019. október 1-től indult el hivatalos, menetrend szerinti útjára 27 kistelepülésen. Kéthetente, 9 munkanapos menetrend szerint jut el minden megállóhelyre, ahol az állásidő 90 perc lesz. 2019 szeptemberében próbaüzemmódban indítottuk el a buszt a megyében, és kisebb módosításokat, közlekedésbiztonsággal kapcsolatos változtatásokat ekkor még meg tudtunk tenni. A jármű mindennap átlagosan három kistelepülést keres föl, a munkaidő végén pedig visszatér a miskolci településre. A gépjárművet C kategóriás jogosítvánnyal rendelkező, gyakorlott buszsofőr vezeti. A könyvtári szolgáltatásokról egy könyvtáros munkatárs gondoskodik a buszon, de természetesen a buszjárat működését a könyvtár Területellátási csoportja, felelős munkatársa, informatikusa, programszervezői is folyamatosan segítik, nyomon követik, szolgáltatásairól gondoskodnak.

– **Baranyában lassan 10 éve indult újra a könyvtárbuszos szolgáltatás, míg Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 5 éve szolgáltat a jármű. Miként értékelik az elmúlt éveket a könyvtárbuszos szolgáltatás tekintetében?**

– **Miszler Tamás (Csorba Győző Könyvtár – Baranya megye):** Az elmúlt 10 évben nagyon sok minden történt a baranyai könyvtárbuszos szolgáltatásban. 2010-ben még egy busszal indítottuk újra a kistelepülési szolgáltatást, ma már két busszal, összesen 67 településre látogatunk el kétheti rendszerességgel úgy, hogy lehetőség szerint minden hónapban legyen hétfégi és hétköznapi szolgáltatás is egy településen. A tavalyi év során racionalizálnunk kellett már a menetrendet az újonnan csatlakozók miatt is. Erre továbbá azért volt szükség, mert az elmúlt években volt egy organikus fejlődés, aminek következtében újabb és újabb települések vették igénybe a szolgáltatásokat, azonban radikálisan nem nyúltunk hozzá a megszokott útvonalakhoz. Ennyi év után ezt is felül kellett vizsgálni. Úgy vélem, hogy kollégáim jól előkészítették az új menetrendet, így több új települést

sikerült bevonunk. Az 1-es számú könyvtárbuszunk jövőre lesz 10 éves, szükséges volt egy új külső megtervezésére és kivitelezésére, szerencsére az alapos előkészítő munka és kollégáim esztétikai érzéke okán, szép, új külsőt kapott a nagyobbik, régebbi gépjárművünk. Sok helyütt már megszoktak minket, részei vagyunk a helyi közösség életének, olyanok vagyunk, mint a mozgó bolt vagy a mozgó posta. Tudják, hogy rendszeresen jövünk és számíthatnak azokra a szolgáltatásokra, amelyeket nyújtunk a helyiek számára. Fogalmazhatunk úgy, hogy biztos pont vagyunk az életükben, bár ez a pont mindig mozgásban van: elmegy, de mindig visszatér. Az a másfél óra, amit egy településen töltünk, fontos része a helyi társadalomnak. Ezek a települések igen változatos szociológiai háttérrel rendelkeznek: van köztük nagyon szegény és van köztük olyan is, ami alvófaluként szolgál Pécs számára. Minden település más és más, így mindenhol megvannak azok a sajátosságok, amelyekhez kollégáinknak alkalmazkodnia kell, minden nap, minden szolgáltatóhely okozhat meglepetést és kihívásokat. Ezeken felül pedig igen nagy befolyásoló tényező az időjárás, ami szintén tud baráti és bosszús bajkeverő is lenni.

– **Tomasovszki Anita (Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár – Szabolcs-Szatmár-Bereg megye):** Öt év alatt bővült az ellátandó kistelepülések száma a megyénkben, jelenleg 28 ilyen település van a fehérgyarmati térségben, és míg kezdetben 12 nyíregyházi bokortanyát is kiszolgáltunk, de ezeken mára már csupán egy-két ember veszi igénybe a mozgó könyvtárat. A bokortanyákon Könyvtár Pontok kialakításával – tehát fix nyitvatartási idővel, nagyobb lélekszámú településrészen, óvoda, iskola, művelődési ház együttműködésével biztosítjuk az állampolgárok könyvtári ellátását. Mivel egyre nehezebb a települési önkormányzatoknak egy szolgáltatóhelyet biztosítaniuk és fenntartaniuk, ehhez megfelelő humán erőforrást rendelni, ezért választják a „Guruló Könyvtár” szolgáltatásunkat, ami kéthetente juttatja el hozzájuk a legfrissebb irodalmi műveket, folyóiratokat, magazinokat. Bár a kétheti 1,5-2 órás szolgáltatási idő nem túl sok, ezt igyekszünk maximálisan kihasználni, az igényeknek megfelelően alakítani a menetrendet. Kiemelt figyelmet fordítunk az olyan településekre, ahol még van iskola, óvoda, hogy a nekik megfelelő időben álljon ott a busz, illetve arra is ügyelünk, hogy a nyári szünetben is kellőképpen szolgáltassunk. Fontos megemlíteni azt, hogy egy ekkora felépítmény ki van téve az út és a környezeti hatásoknak, a szabolcsi utak, a benyúló ágak miatt egy ekkora jármű sokkal sérülékenyebb, így ennek karbantartását, javításait folyamatosan biztosítani kell. Ahogy Baranyában, úgy nálunk is el kell mondani a kistelepülésekről, hogy gyakorlatilag hozzá vannak szokva a mozgó szolgáltatásokhoz (tejes kocsis, kenyeres, postás stb.). Fontos esemény nálunk, hogy minden évben egy könyvtárbuszos település polgármestere felvállalja, hogy otthont ad a könyvtárbuszos polgármesterek találkozójának, ahova meghívjuk a település vezetőjét. A tavalyi találkozón kevesen tudtak részt venni, de jelenlétükkel megtisztelte rendezvényünket a Szabolcs-Szatmár-

Bereg Megyei Közgyűlés alelnöke és a fehérgyarmati térség országgyűlési képviselője is. Így lehetőségünk nyílt javaslatokat megfogalmazni a könyvtárbuszos szolgáltatás fejlesztésére.

– Milyen fejlődési lehetőségei vannak a szolgáltatásnak a megyében?

– **Tomasovszki Anita:** Elsősorban az internet-hozzáférést kell stabilá tennünk a könyvtárbuszon, ami biztosítja a szolgáltatásokat: a közérdekű információnyújtást, az elektronikus ügyintézését vagy a Digitális Jólét Programhoz való kapcsolódást. Amíg nincs kiépítve megfelelő internethálózat a megyében, a határmenti településeken, addig nagyon nehéz megoldást találni. Sajnos a szolgáltató sem tudja ezt még orvosolni. Terveink szerint a baranyai mintát követve mi is bevezethetjük a KönyvtárMozi szolgáltatást a buszon, amennyiben a megfelelő technikai feltételek rendelkezésre állnak majd ehhez. Kiemelném a szociális funkcióját is a busznak. Az talán köztudott, hogy Szabolcs-Szatmár-Bereg megye az egyik legelmaradottabb megye az országban, nagy a szegénység és magas a munkanélküliség, az aluliskolázottak száma is magas. Ezért fontosnak tartom, hogy a könyvtárbuszos kollégák személyes és közvetlen kapcsolatot ápolnak a településen élőkkel. Úgy mond a könyvtáros az, aki egy közülük. Elfogadják és befogadják, nemcsak szolgálatot, de beszélget, segít, ha kell. Sokszor egy-egy rendezvényre sem érkeznek üres kézzel a kollégák: játékok, ajándékok, egy kis rágsálnivaló is mindig akad a buszon. Ezek olyan dolgok, amihez a gyerekek nem jutnak hozzá minden nap, vagy éppen sohasem.

– **Miszler Tamás:** A Baranyában meglévő két könyvtár busszal az extenzív fejlődés határait elértük, több település becsatlakozása e két gépjárműhöz már nem lehetséges további források bevonása nélkül. Azonban látok lehetőséget a szolgáltatások bővítésében, ami támogatná az iskolákat és óvodákat a digitális kompetenciafejlesztésben és egyéb, az oktatás kiegészítéseként, támogatójaként lépne fel helyben. Úgy vélem, a személyre szabott szolgáltatásokban a könyvtárbuszos szolgáltatásaink járnak a legelőrébb. Kollégáim pontosan tudják, hogy helyben ki-nek, mire van szüksége. Aki jól használja a szolgáltatásokat, igazából mindenhez hozzáfér, amihez a megyeszékhelyen, a Tudásközpont épületében is. Az inaktívabb településeken szükséges komolyabb kampányt folytatni annak érdekében, hogy a helyiek lássák, hogy ami jól működik az egyik faluban, az jól működhet 10 km-rel arrébb is. Erre vonatkozóan folyamatosan vannak akcióink, de ezt a jövőben is folytatnunk kell. Amiben még előrelépést tudok elképzelni, de ehhez szintén egyéb források bevonása szükséges, ha a Baranyához közeli, határon túli magyar települések könyvtári szolgáltatásait támogatni tudnánk.

– Az egri és a miskolci új könyvtárbuszokkal jelenleg ötre bővül a „nagy” könyvtárbuszok száma. Miként látják a könyvtárbuszos szolgáltatás jelenét és jövőjét hazánkban?

– **Tomasovszki Anita:** Mivel általános gazdasági, társadalmi jelenség, hogy a falvak kiürülnek, a fiatalok beköltöznek a városokba, vagy bejárnak dolgozni és az iskolába is oda járatják a gyerekeket, egy közös iskola van a környéken lévő településeknek, így a mozgószolgáltatást is át kell majd gondolni, hol és mikor kell majd szolgáltatni. És azt is, hogy mit kell szolgáltatni. A hagyományos dokumentumok mellett egyre nagyobb hangsúly helyeződik az elektronikus tartalmakra. Valószínűleg a jövőben más időközönként, esetleg máshol kell majd a mozgókönyvtári szolgáltatást biztosítani, de jelenleg még nagyon népszerű, és megbecsülik. Az olvasók szeretik ezt a szolgáltatásformát és igénylik a személyes találkozásokat, a könyvtári rendezvényeket.

– **Miszler Tamás:** A magam részéről igazán örülök annak, hogy Magyarországon is bővült a könyvtárbuszos szolgáltatók köre. Ez mindenképpen üdvözendő, hiszen újabb tapasztalatok fognak születni, amiből mindannyian tanulhatunk és fejleszthetjük saját szolgáltatásainkat. Azok a települések, amelyeket jelenleg látogatunk, szükségét látják, hogy a jövőben is stabilan jelen legyünk az életükben. Sokszor ezen településeken nincs is más kulturális szolgáltatás. Vannak országok, mint például Szlovénia, ahol a könyvtárbuszok nagyobb szerepet játszanak a könyvtári szolgáltatásokban, hiszen darabszámban is több van belőlük, mint Magyarországon és sokkal színesebb szolgáltatási palettával rendelkeznek. Mi Pécsen és Baranyában igen széleskörű nemzetközi kapcsolatrendszert építettünk ki az utóbbi években annak érdekében, hogy az ellátásban részt vevő hátrányos települések számára máshonnan is gyűjtsünk tapasztalatokat és ezzel fejleszteni tudjuk a saját szolgáltatásunkat. Így volt ez az októberi holland-belga szervezésű nemzetközi könyvtárbusztalálkozóval is, ahol sok új dolgot tanulhattunk olyan könyvtáraktól, amelyek már évtizedes könyvtárbuszos tapasztalatokkal rendelkeznek.

Bemutatták a Muzeális Könyvtári Dokumentumok Nyilvántartását

2019. október 31-én az Országos Széchényi Könyvtár dísztermében teltházás szakmai rendezvényen mutatták be a megújult Muzeális Könyvtári Dokumentumok Nyilvántartását (<https://mkdny.oszk.hu/>), amely képes lesz Magyarország muzeális jellegű dokumentumkincseit egyetlen online térben egyesíteni. A rendszer jelenleg több mint 243 000 rekordot tartalmaz, és folyamatosan bővülni fog. Az új MKDNY rendszer a jelenleg fejlesztés alatt álló Országos Könyvtári Platform (OKP) első kész moduljaként jött létre, amelynek kialakítást 2016-ban az 1605/2016 (XI.8.) kormányhatározat indította el.

(Forrás: www.oszk.hu)

Fotó: Dobos Klára

Fotó: Dobos Klára

Fotó: Dobos Klára

